



APARTADO C
GDR10|LIMIA ARNOIA

Contido

Índice de táboas	3
Índice de gráficos	4
<i>C. Análise da actuación retrospectiva do desenvolvemento local participativo no territorio de actuación: avaliación dos resultados obtidos nos programas anteriores.....</i>	<i>5</i>
C1. Introducción. Orixes dos programas de desenvolvemento local participativo: o enfoque LEADER.....	5
C.2 Análise da evolución dos principais indicadores demográficos, socioeconómicos e de servizos á poboación no territorio do GDR.....	8
C.3 Estratexia definida polo GDR para os períodos anteriores	19
C.4 Concreción da estratexia nos cadros financeiros e no baremo de priorización de proxectos.....	23
C.4.1. Contextualización sobre a evolución e resultados obtidos polas estratexias de desenvolvemento local participativo aplicadas no marco dos GDR/LEADER en Europa, España e Galiza.....	23
C.4.2 Cadros financeiros	29
C.4.3 Baremo de priorización de proxectos.....	34
C.5 Datos e indicadores cuantitativos sobre a execución e resultados alcanzados	59
C.5.1. Antecedentes sobre os resultados obtidos na aplicación de programas de desenvolvemento rural no territorio (1994-2006).....	59
C.5.2 Cifras globais	61
C.5.3. Datos sobre os proxectos	67
C.6 Balance cualitativo sobre a execución, resultados e impacto do programa LEADER no territorio; grao de cumprimento da estratexia deseñada	77
C.6.1 Avaliación do proceso de participación e da xeración de capital social	

.....	77
C.6.2 Avaliación dos resultados e o impacto no territorio	80
C.6.3 Proxectos considerados casos de éxito a destacar	82
C.7 Orientacións e leccións extraídas para o novo período 2023-2027	92
Referencias bibliográficas	95

Índice de táboas

Táboa 1. Conclusións extraídas da análise DAFO elaborado durante o período 2007-2013 polo GDR 14 A Limia, ou GDR 15 AVINZA e ou GDR 16 O Vieiro-Leboreiro	10
Táboa 2. Resumo do diagnóstico territorial para os períodos 2007-2013 y 2014-2020.....	12
Táboa 3. Obxectivos e actuacións definidos nas estratexias para o período 2007-2013	16
Táboa 4. Obxectivos e actuacións definidos nas estratexias para o período 2014-2020	¡Error! Marcador no definido.
Táboa 5. Cadro financeiro aprobado polo GDR 14 A Limia 2007-2013	23
Táboa 6. Cadro financeiro aprobado polo GDR 15 Avinza 2007-2013.....	24
Táboa 7. Cadro financeiro inicialmente previsto para o GDR 15 Avinza 2007-2013.....	24
Táboa 8. Cadro financeiro aprobado polo GDR 16 O Vieiro-Leboreiro 2007-2013	25
Táboa 9. Cadro financeiro inicialmente previsto para o GDR 16 O Vieiro-Leboreiro 2007-2013.....	25
Táboa 10. Cadro financeiro inicialmente previsto para o GDR 10 Limia-Arnoia 2014-2020	26
Táboa 11. Criterios de selección e baremación de proxectos 2007-2013 GDR 14 A Limia	28
Táboa 12. Criterios de selección e baremación de proxectos 2007-2013 GDR 15 AVINZA.....	33
Táboa 13. Criterios de selección e baremación de proxectos 2007-2013 GDR 16 O Vieiro-Leboreiro	36
Táboa 14. Criterios de selección e baremación de proxectos 2014-2020 GDR 10 Limia-Arnoia	40
Táboa 15: Diferenza entre capital aprobado e executado GDR 14 A Limia 2007-2013	46
Táboa 16: Diferenza entre capital aprobado e executado GDR 15 Avinza 2007-2013	46
Táboa 17: Diferenza entre capital aprobado e executado GDR 16 O Vieiro-Leboreiro 2007-2013.....	47
Táboa 18: Cadro financeiro executado polo GDR 10 Limia-Arnoia 2014-2020.....	47
Táboa 19: Diferenza entre capital aprobado e executado GDR 10 Limia-Aronia 2014-2020	48
Táboa 20: Número de proxectos executados 2007-2013.....	52
Táboa 21. Proxectos por municipios executados polo GDR 14 Limia-Arnoia 2014-2020	53

Táboa 22: Distribución sectorial dúas proxectos executados polo GDR 10 Limia-Arnoia 2014-2020..... **¡Error! Marcador no definido.**5

Táboa 23: Creación e consolidación de emprego durante o período 2014-2020.....55

Táboa 24: Representatividade de colectivos na asociación e composición da xunta directiva. Período 2007-2013.....	58
Táboa 25: Representatividade de colectivos na asociación e composición da xunta directiva. Período 2014-2020 GRD 10 Limia-Arnoia.....	59

Índice de gráficos

Figura 1. Distribución de investimento de LEADER I, segundo medidas no cómputo nacional	19
Figura 2: Distribución de investimento de LEADER II, segundo medidas no cómputo nacional	¡Error! Marcador no definido.
Figura 3: Distribución de investimento de PRODER I, segundo medidas no cómputo nacional	21
Figura 4: Delimitación e orientación dos proxectos durante o período de programación (1994-1999)	44
Figura 5: Delimitación e orientación dos proxectos durante o período de programación (2000-2006)	45
Figura 6: Distribución xeográfica dos proxectos no período 2007-2013.....	52
Figura 7: Distribución xeográfica dos proxectos no período 2014-2020.....	54

C. Análise da actuación retrospectiva do desenvolvemento local participativo no territorio de actuación: avaliación dos resultados obtidos nos programas anteriores.

C1. Introducción. Orixes dos programas de desenvolvemento local participativo: o enfoque LEADER

O enfoque LEADER, recentemente renomeado Desenvolvemento Local Participativo (DLP) [en inglés, community-led local development, CLLD] consolidou a súa hexemonía como metodoloxía de desenvolvemento rural con enfoque local nos territorios europeos. A idea conceptual de desenvolvemento rural que defende a UE tamén foi evolucionando ao longo dos diferentes períodos de aplicación dos programas de desenvolvemento rural desde principios dos anos 90. Entender a súa evolución axudará a deseñar unha estratexia coherente coa filosofía LEADER e integrada cos obxectivos prioritarios da Unión Europea (UE).

O enfoque DLP foi utilizado por primeira vez na década de 1990. A Iniciativa Comunitaria LEADER (*Liaisons Entre Activités de Développement de l'Economie Rural*) nace co fin de desenvolver o potencial das zonas rurais, mellorar a calidade de vida da poboación, crear emprego, mitigar o éxodo rural e diminuír os desequilibrios sociais. Desde entón, fráguese unha metodoloxía de desenvolvemento cuns principios ben definidos e amplamente recoñecidos, a saber: 1) foméntase o desenvolvemento de estratexias zonais que aglutinan a territorios a nivel supramunicipal, na medida do posible baixo comarcas, fortalecendo o *sense of place* en territorios cun tecido socioeconómico, histórico e paisaxístico con características homoxéneas; 2) deféndese un modelo participativo ou ascendente onde estea representada a poboación local; 3) créanse os Grupos de Acción Local (GAL) ou Grupos de Desenvolvemento Rural (GDR), estruturas organizativas público-privadas que se encargan de deseñar e executar a estratexia, e de asignar os recursos financeiros. Ademais son as entidade encargadas de fomentar a posta en práctica deste enfoque; 4) promóvense actuacións integradas e multisectoriais; 5) foméntase a innovación; 6) a cooperación; e 7) o traballo en redes co obxectivo de difundir experiencias e propiciar un efecto demostración (Comisión Europea, 2006).

A través de LEADER/DLP propónse a integración dos sectores estratéxicos do

medio rural, e os espazos rurais adquiren tamén unha orientación terciaria a través de novos usos nos recursos e produtos locais baixo o paradigma da multifuncionalidad. Coa aplicación destes programas consolídanse novas estruturas de organización a nivel local a través dunha xestión descentralizada

que rompe co modelo tradicional de intervención nas políticas públicas (Chevalier, 2012).

O que empezou como unha experiencia piloto, a través da Iniciativa Comunitaria LEADER I (1991-1994) foi evolucionando e fóronse incorporando aspectos como a innovación, a auto-aprendizaxe, a cooperación ou a transferencia de coñecementos. O éxito da primeira edición da Iniciativa LEADER propiciou que a UE seguise apostando polas políticas de desenvolvemento rural. En 1994, dáse continuidade á Iniciativa co programa LEADER II, esta vez cunha periodicidade quinquenal (1994-1999). Durante este período deuse relevancia ao carácter innovador dos proxectos, para o efecto demostración e ao intercambio de experiencias, todo iso sen abandonar a filosofía participativa e o enfoque local. A súa implantación inseriuse nun contexto no que a PAC sufriría unha das máis importantes reformas da súa historia, a reforma de MacSharry en 1992, onde se seguían desvinculando as axudas á garantía dos prezos agrarios, a través do control da produción, establecendo cotas e primas ao abandono, avogándose, así mesmo, por unha PAC máis verde, a través do fomento da calidade á vez que se protexe o medio ambiente (Comisión Europea, 1994).

Ademais destes programas europeos, o desenvolvemento do método LEADER/DLP tivo un impulso paralelo a instancias estatais (Ministerio de Agricultura, Pesca y Alimentación), a través do Programa Operativo de Desarrollo y Diversificación Económica de Zonas Rurales (PRODER), coincidindo coa consolidación da Iniciativa Comunitaria LEADER II. Este feito é particularmente relevante en España, xa que o programa operativo PRODER I (1994-1999) xunto co programa finlandés POMO considéranse as primeiras experiencias de transferencia da metodoloxía LEADER a outros programas de desenvolvemento rural, e veñen a constatar a importancia do enfoque DLP. A súa concepción xustificábase no feito de que moitos territorios quedaron fóra da Iniciativa Comunitaria LEADER II, de aí a necesidade de iniciar un programa “complementario” para aqueles territorios que quedaron fora (Plaza Gutiérrez, 2005).

A continuidade dos programas europeos de desenvolvemento rural materializouse a través de LEADER Plus (2000-2006) que consolidaría a hexemonía das políticas de desenvolvemento rural europeas dando cobertura a un maior número de territorios. Durante este período, o desenvolvemento rural pasa a ser o segundo pilar da PAC, LEADER Plus pretendeu incitar e axudar aos axentes do mundo rural a reflexionar sobre o potencial do seu territorio cunha visión a máis longo prazo que tamén superase a temporalidade e a continuidade das iniciativas e programas inter-períodos (Comunidades Europeas, 2000).

Durante este período tamén tivo continuidade o programa PRODER II (2000-2006), ampliando o ámbito de actuación a calquera territorio nacional, e 12 comunidades autónomas decidiron implantar programas operativos de desenvolvemento rural no seu territorio. No caso de Galicia, o desenvolvemento

rural tamén se viu favorecido do *mainstreaming* de LEADER polo impulso a nivel autonómico do programa AGADER (2000-2006), cunhas liñas amplamente integradas cos demais programas (LEADER e PRODER), neste caso apoiando aos territorios máis desfavorecidos.

Os programas e iniciativas con enfoque LEADER sufrirían un cambio significativo nas formulacións estratéxicas que se iniciaría na Axenda 2000 e consolidaríase coa creación do FEADER en 2005. A creación deste Fondo estrutural responde á necesidade de simplificación das políticas europeas, e a converxencia dos Fondos Estructurais Europeos. Desde entón LEADER preséntase como un instrumento para descentralizar os procesos de planificación e implementación das políticas de desenvolvemento rural e deixa de ser unha Iniciativa Comunitaria de autogoberno como o era ata LEADER Plus. Para o período de aplicación 2007-2013 e os sucesivos (2014-2020 e o que é obxecto desta memoria 2023-2027), os programas e iniciativas con enfoque LEADER pasan a formar parte de programas rexionais (no caso de España) e/o nacionais de desenvolvemento rural (e para este novo período no PEPAC). A integración da Iniciativa Comunitaria LEADER nos programas rexionais de desenvolvemento rural resultou nunha gran variedade de procedementos político/administrativos para asegurar o cumprimento e aplicación dos principios que sustentan o DLP (Sáenz e Cejudo, 2008), polo que resulta moi oportuno en analizar cun carácter retrospectivo como se desenvolveron as iniciativas no territorio xestionado polo GDR.

Á súa vez, no caso de España, desde entón, cada comunidade autónoma será a encargada de deseñar o seu propio programa estratéxico de desenvolvemento rural, así como a elección dos criterios de selección dos territorios e as normas e procedementos na elixibilidade dos proxectos. Este feito supón que o deseño da estratexia para o GDR Limia-Arnoia deba considerar outras políticas e programas para o impulso do desenvolvemento rural e para afrontar o reto demográfico. Supón ademais que o estudo da evolución e repercusión destes programas en Galicia tamén sexa fundamental para a elaboración desta estratexia.

Tras máis de 30 anos de aplicación en espazos rurais, o DLP mostrouse como unha metodoloxía de desenvolvemento local sumamente versátil que soubo adaptarse a outras políticas estruturais da Unión Europea, como as desenvolvidas polo Fondo Europeo Marítimo, de Pesca e de Acuicultura. O seu éxito fixo que o DLP estendésese á pesca e as zonas costeiras en 2007-2013, con financiamento do Fondo Europeo da Pesca (FEP), máis tarde, o Fondo Europeo Marítimo e da Pesca (FEMP). Incluso este modelo trasladouse tamén a

1

zonas urbanas no período de programación 2014-2020, con financiamento do Fondo Europeo de Desenvolvemento Rexional (FEDER) e o Fondo Social Europeo (FSE). Isto fainos pensar na intencionalidade e a aposta decidida e sostible no tempo da Unión Europea nas súas políticas de desenvolvemento e

na potencialidade que presenta o enfoque de DLP para o desenvolvemento endógeno. Pero tamén a expansión do DLP a outros Fondos estruturais supón un reto para a integración e aliñación dos obxectivos na territorialización destas políticas, e require dunha coordinación moito máis ampla no período 2023-2027.

As políticas con enfoque LEADER tamén supuxeron unha importante ferramenta para loitar en favor da igualdade de xénero e fortalecer o empoderamento da muller rural, historicamente marxinalizada das actividades tradicionais. O enfoque LEADER e o traballo desenvolto polos GDR representa unha ferramenta fundamental para visibilizar a labor da muller rural e a súa inserción no mercado laboral, non só en actividades terciarias, xa que cada vez son máis as mulleres que lideran proxectos de economía agraria. Este e outros aspectos socioeconómicos serán obxecto dun estudo retrospectivo no territorio que axude a identificar accións de mellora de cara ao deseño desta estratexia.

C.2 Análise da evolución dos principais indicadores demográficos, socioeconómicos e de servizos á poboación no territorio do GDR

A realización dun diagnóstico territorial é unha etapa fundamental na identificación e definición dos obxectivos e eixos de actuación desta estratexia, ademais permite identificar os factores que fomentan ou estrangulan o desenvolvemento. Máis importante aínda supón analizar unha diacronía de como estes indicadores socioeconómicos e demográficos evolucionan ao longo do tempo, aínda que gran parte dos aspectos analizados no apartado B xa inclúen series temporais destes indicadores no período anterior, este apartado pode servir para sintetizar aqueles elementos máis significativos con respecto aos períodos anteriores 2007-2013 e 2014-2020, aínda que o feito de manexar diferentes delimitacións territoriais entre os períodos de estudo, dificulta o establecer un enfoque comparativo a nivel supramunicipal.

O territorio delimitado para a xestión do programa LEADER/DLP responde á necesidade de dar continuidade á boa xestión do período 2014-2020 e manter as estruturas e traballo iniciado. Desta forma, a actual delimitación do GDR mantén a participación dos 25 concellos das comarcas de Allariz-Maceda (Allariz, Maceda, Baños de Molgas, Xunqueira de Ambía), Terras de Celanova (A Bola,

1

Celanova, Quintela de Leirado e Vereá), Ourense (Taboadela), Baixa Limia (Bande, Entrimo, Lobeira, Lobios e Muíños) e A Limia (Baltar, Os Blancos, Calvos de Randín, Porqueira, Rairiz de Veiga, Sandiás, Sarreaus, Trasmiras, Vilar de

Barrio, Vilar de Santos e Xinzo de Limia). Esta actual delimitación recolle os grandes esforzos de colaboración que se materializou na unificación de tres GDR que estaban constituídos durante o período 2007-2013, estes son: GDR 14 A Limia (Baltar, Os Blancos, Sandiás, Sarreaus, Porqueira, Calvos de Randín, Trasmiras, Vilar de Barrio e Xinzo de Limia), o GDR 15 AVINZA (A Bola, Allariz, Baños de Molgas, Maceda, Paderne de Allariz, Rairiz de Veiga, Taboadela, Vilar de Santos, Xunqueira de Ambía e Xunqueira de Espadanedo) e o GDR 16 O Vieiro-Leboreiro (Bande, Cartelle, Celanova, Entrimo, Gomesende, Lobeira, Lobios, A Merca, Muíños, Padrenda, Pontedeva, Quintela de Leirado, Ramirás e Vereja). Esta circunstancia tamén implica que algúns concellos que participaban nestes GDR xa non formen da actual delimitación do territorio polo que condiciona parcialmente o estudo diacrónico a nivel supramunicipal dos seguintes apartados

Se tomamos como referencia o **período de actuación 2007-2013**, e revisamos os principais elementos das características endóxeas do territorio, as principais debilidades identificadas derívanse da problemática demográfica. De feito, as estratexias centráronse en realizar unha análise detallada da situación demográfica no epígrafe de análise dos diferentes diagnósticos territoriais:

- Na memoria presentada polo GDR 16 O Vieiro-Leboreiro, durante o período 1996-2007, a maior parte dos municipios presentaban un crecemento vexetativo e real negativo, debido ao envellecemento da poboación, os baixos índices de natalidade e o éxodo rural, fóra de Celanova e Pontedeva nos que houbo un lixeiro aumento da poboación no período 1996-2007, estes concellos contan cuns índices de envellecementos inferiores aos que presenta a comarca Terra de Celanova.
- Igual evolución presentou os municipios xestionados polo GDR 14 A Limia, onde se acusou unha perda dos continxentes poboacionais, a excepción do concello de Xinzo de Limia que non perdeu poboación (período 1996-2007).

- Estas conclusións sobre os resultados demográficos tamén se replican na análise levada a cabo polo GDR 15 AVINZA, durante o período 2007-2013, de feito, o territorio presentaba unhas taxas de natalidade por baixo da media (4,16 fronte ao 7,7 en Galiza), unha taxa de mortalidade por encima da media (10,7 fronte ao 10,5 en Galiza) e unha taxa de

envelhecimento por encima da media en Galiza (36,6 no territorio AVINZA, fronte ao 21,6 rexional). Neste territorio tamén se atopaban excepcións, o Concello de Allariz tivo unhas dinámicas demográficas menos regresivas e mantivo o seu continxente poboacional ata o 2007.

En xeral, no territorio, os municipios con máis de 5.000 habitantes mantiveron estables os valores demográficos de crecemento real. Isto fainos pensar na importancia que supón manter as cabeceiras comarcais para o fomento de estratexias de desenvolvemento de proximidade. Estas problemáticas demográficas tamén se acrecentan dado as baixas densidades poboacións e a dispersión dos asentamentos.

Con relación **ao período 2014-2020**, as comarcas que conforman o actual GDR 10 Limia-Arnoia seguen presentando trazos descendentes nos indicadores poboacionais, tal como se ten detallado no capítulo anterior. Os territorios seguen perdendo poboación (un 10 % nos últimos 10 anos), salvo os municipios de Allariz e Xinzo de Limia, especialmente a perda poboacional acúsase na comarca da Baixa Limia. Como se pon de relevancia na estratexia desenvolvida polo GDR 10 Limia-Arnoia durante o período 2014-2020, existe un marcado envelhecimento da poboación. En concellos como Lobeira, Sarreaus, Vereia ou Porqueira máis do 50 % da poboación ten máis de 64 anos. Só o 8 % da poboación residente no territorio adscrito ao GDR ten menos de 16 anos. A densidade de poboación media neste período, 28,37 hab/Km², era inferior á media da provincia de Ourense, de 43,78 hab/km²), fóra de Allariz, Xinzo de Limia, Taboadela e Celanova que superaban a media provincial.

Ademais destes indicadores demográficos, existen outros que confirman a dinámica poboacional regresiva do territorio, segundo os diagnósticos recollidos en ambos períodos, a poboación de mozos (menor de 16 anos) aínda que aínda é notablemente baixa, non sufriu cambios significativos, o 8% da poboación da GDR tiña menos de 16 anos en 2005, en 2022, o 8,5% son menores de 16 anos. A porcentaxe de poboación maior de 65 anos medra con maior intensidade e así, en 2005, o 37% da poboación tiña máis de 65 anos, e en 2022 acada o 37,20%.

En termos absolutos, o territorio do GDR perdeu poboación, pasando de 52.642 habitantes en 2005 a 47.882 habitantes en 2022.

Outro indicador do que se puido extraer un enfoque comparativo con respecto os períodos anteriores é a renda dispoñible que segue estando por baixo da media galega, se consideramos a subida do PIB, salvo o municipio de Allariz (14.277 € en 2005) que presenta unha cantidade similar á media da provincia, pero que en ambos os casos está por baixo da media galega. C.2 Diagnóstico territorial recollido nas estratexias elaboradas para os períodos anteriores

Este apartado servirá para cotexar a evolución da diagnose territorial realizada nas distintas estratexias desenvolvidas sobre o territorio durante os períodos 2007-2013 e 2014-2000, así como unha evolución dos factores internos ao territorio, fortalezas e debilidades, ademais dos factores exógenos, oportunidades e ameazas, que permita afinar na definición dos obxectivos da estratexia do novo período.

Para facer unha análise da evolución do territorio obxecto desta memoria partimos das estratexias presentadas para o período 2007-2013 polas entidades: GDR 14 A Limia, o GDR 15 AVINZA e o GDR 16 O Vieiro-Leboreiro.

Nas tres estratexias se identifican debilidades como a perda de poboación, a dispersión xeográfica dos núcleos poboacionais, e os baixos niveis de densidade de poboación, que tamén se relacionan con outros aspectos socio-económicos do territorio. Desta forma, nas estratexias recóllense debilidades relacionadas co tecido empresarial, que se mostra atomizado, e cunha baixa capacidade de cooperación, especialmente no sector agroalimentario. A baixa rendibilidade das actividades tradicionais, tamén dificulta a capacidade de investimento. Os baixos niveis de formación tradúcense en dificultades para a reconversión cara a modelos produtivos máis sostíbeis e multifuncionais.

Entre as fortalezas identificadas polas estratexias atópanse as baixas densidades poboacionais no territorio, e a calidade ambiental, que favorecen unha alta calidade de vida que pode ser utilizada como reclamo para fixar

poboación. Ademais, as características do territorio onde se impón a compoñente natural natural, o predominio de actividades agrarias, as paisaxes pouco transformadas, os núcleos de poboación pequenos, e espazos con cambios sociais lentos, onde aínda perduran as manifestacións culturais do pasado, permiten a patrimonialización dos recursos naturais e culturais para o desenvolvemento de actividades turísticas, e a creación de oferta complementaria.

Os factores de proximidade son outro argumento central que nos que conclúen as diferentes estratexias desenvolvidas durante o período 2007-2013. A proximidade á capital provincial e a Portugal é vista desde unha dobre perspectiva: por unha banda como unha ameaza, principalmente pola competencia que presenta a capital na absorción de man de obra cualificada, dado que os mozos desprázanse para recibir formación, para acceder a servizos especializados, para ampliar as súas oportunidades laborais, e pola atracción das formas de vida urbanas. Pero a proximidade tamén se ve como unha oportunidade, especialmente comercial, por unha demanda aínda non explotada, e a posibilidade de atraer investimento privado en Portugal.

Outro elemento común nas diferentes estratexias é a problemática que deriva da actual crise no modelo produtivo do sector agrario. Un modelo que xera serios problemas ambientais: como a contaminación de chans e augas e o aumento do risco de incendios forestais. Identifícanse dificultades para a reestruturación e modernización do sector agrario debido aos altos custos de investimento, e acúsase a necesidade dunha reorientación dos modelos produtivos cara a outros modelos vinculados á especialización agraria de calidade e agricultura ecolóxica.

Doutra banda, tamén se identificaron potencialidades relacionadas coa diversificación económica cara a actividades terciarias e o aumento da demanda de turismo en espazos rurais, acusouse tamén a necesidade de poñer en valor os recursos culturais e naturais e mellorar a oferta turística complementaria.

Con obxecto de simplificar a información extraída nas estratexias do período 2007-2013, na seguinte táboa (Táboa 1) sintetízanse aquelas conclusións en

forma de análise DAFO ás que chegaron os tres GDR como resultado do seu diagnóstico territorial.

Táboa 1. Conclusións extraídas da análise DAFO elaborado durante o período 2007- 2013 polo GDR 14 A Limia, o GDR 15 AVINZA e o GDR 16 O Vieiro-Leboreiro

DEBILIDADES	AMEAZAS
Específicas 2007-2013	
• Tecido empresarial de reducido tamaño. Pouco poder de negociación en procesos de comercialización (GDR 14, GDR 15, GDR 16) • Ausencia de tecido asociativo e cooperación no sector agrícola. Ausencia de cooperativas (GDR 14, GDR 16) • Necesidade dunha mellora da recualificación no sector agrario e gandeiro (agricultura ecolóxica) (GDR 14) • Crise no modelo agrícola extensivo (GDR 14, GDR 16) • Ausencia de infraestrutura na oferta turística (GDR 16) • Insuficiente concienciación ambiental (GDR 14) • Despoboamento, envellecemento da poboación e éxodo de mozos (GDR 14, GDR 15, GDR 16) • Escaso investimento en I+D+i (GDR 15) • Baixa inserción laboral de mulleres e novas (GDR 15)	• Desaceleración económica. Crise Financeira 2008 (GDR 15) • Proximidade a Ourense, rivalidade por captar poboación. Atractivo Ourense, dotación de servizo (GDR 15) • Proliferación de grandes superficies en zonas urbanas próximas. Hábitos de consumo cambiantes (GDR 15) • Cambios de hábitos nos hábitos de compra, consumo dixital e e-commerce • Custos elevados nos procesos de renovación e modernización das infraestruturas empresariais (GDR 14) • Contaminación de terras e auga. Industria agropecuaria (GDR 14, GDR 16) • Riscos forestais, superficie forestal improductiva (GDR 16)
FORTALEZAS	OPORTUNIDADES
Específicas 2007-2013	
• Experiencia na xestión de fondos LEADER (GDR15) • Calidade de vida e dotación de servizos (GDR 14) • Concentración parcelaria na maioría das explotacións do territorio (GDR 14) • Aumento de poboación en cabeceiras de comarcas (GDR14) • Rede de comunicacións en expansión viarias e tecnolóxicas, proximidade a núcleos urbanos (GDR 14, GDR 16) • Potencialidade dos recursos endóxenos con potencial produtivo (GDR 14, GDR 15, GDR 16) • Dispoñibilidade de poboación nova con altos niveis de formación (GDR 15)	• Demanda crecente de produtos ecolóxicos agroalimentarios (GDR 15) • Potencial produtivo dos recursos endóxenos. Dinamización marcas de calidade (GDR 14) • Fomento de figuras de protección dos recursos naturais e culturais para aproveitamento didáctico e cultural (GDR 14) • Aumento da demanda de turismo en espazos rurais (GDR 14, GDR 15) • Aproveitamento de novas tecnoloxías (GDR 14) • Mercados de demanda non explotados. Posibilidade de atraer investimento. Proximidade xeográfica a Portugal (GDR 15, GDR 16)

- | | |
|---|--|
| <ul style="list-style-type: none"> Existencias de institucións educativas de calidade no sector primario e secundario (GDR 15) | <ul style="list-style-type: none"> Aproveitamento de enerxías renovables (GDR 14) |
|---|--|

Fonte: elaboración propia a partir das estratexias do período 2007- 2013 (GDR 14, 15 e 16)

Durante o período 2014-2020, houbo unha reestructuración na organización do territorio, e o novo GDR10 integrou a maioría dos municipios de tres GDRs que operaban no territorio no período anterior. O GDR 10 Limia-Arnoia viría unificar nunha mesma estratexia ás comarcas de Allariz-Maceda, A Limia, Baixa Limia e Terras de Celanova.

Se tomamos como referencia as conclusións obtidas nos diagnósticos territoriais elaborados no período 2007-2013 polo GDR 14 A Limia, o GDR 15 AVINZA e ou GDR 16 O Vieiro-Leboreiro e cotexámolas coas conclusións obtidas no diagnóstico territorial elaborado polo GDR 10 Limia-Arnoia para o período 2014-2020, algunhas necesidades que se identificaban no período 2007-2013 foron cubertas.

Por exemplo, algunhas das oportunidades identificadas potenciáronse: moitos espazos naturais conseguiron obter catalogación en diferentes figuras protección: Reserva transfronteiriza Gerês-Xurés declarada en 2009, ampliación do Parque Natural Baixa Limia-Serra do Xurés, declarado en 2009, Reserva da Biosfera Área de Allariz, declarada en 2006, Reserva da Biosfera Transfronteiriza Gerês-Xurés declarada 2009, Zonas de Red Natura 2000 en diferentes figuras. Actualmente un 48 % do territorio (91.390 ha) xestionado polo GDR 10 Limia-Arnoia conta con algunha figura de protección.

Ademais, tamén se conseguiu melloras nos procesos de concentración e especialización agraria e promovéronse a cooperación entre empresas agrarias. Especialmente destaca a Comarca da Limia, caracterizada por sistemas de produción intensiva de cereais e patacas e onde tamén se concentran o maior número en Galicia de explotacións de gandería avícola e porcina. A existencia de modelos intensivos de agricultura, pouco característico a nivel rexional, é un

elemento que é visto como unha potencialidade, aínda que se acusa a necesidade de transformar esta agricultura productivista e débense redirixir cara a outros máis contemporáneos. Tamén se identifica a necesidade de explotar os terreos comunais que están en desuso. De feito empézanse a identificar conflitos polo uso do chan entre os espazos agrarios e naturais. En relación a iso, a estratexia fíxase dar un paso máis na posta en valor destes recursos naturais a través do seu aproveitamento didáctico e turístico.

Por outra banda, neste período destácanse outros elementos, non identificados en períodos anteriores, vinculado ás externalidades sociais das características dos mercados laborais (baixos salarios, precariedade laboral). Pero moitos dos problemas que xa se identifican no período 2007-2013 persisten no período 2014-2020, principalmente aqueles problemas estruturais vinculados co reto demográfico. Pero tamén outros máis conxunturais que se manifestan no tecido empresarial. Segue sendo necesario afrontar os problemas de contaminación ambiental derivados da agricultura e gandería intensivas través dun maior investimento en I+D+i que permita reducir os custos de explotación e lograr un maior grao de diferenciación que se traduza nun maior poder nos procesos de negociación dos mercados. Na Táboa 2 sintetízanse as conclusións extraídas do diagnóstico territorial elaborado polo GDR 10 Limia-Arnoia no período 2014-2020 e cotéxanse cos elementos que aínda se presentaban no período 2007-2013.

Táboa 2. Resumo do diagnóstico territorial para os períodos 2007-2013 e 2014-2020

DEBILIDADES	AMEAZAS
Específicas 2014-2020	
• Escasa transformación de produtos agrarios e forestais • Problemas ambientais excedente de produción agrarias (patacas) • Estacionalidade laboral en determinados sectores (industria agroalimentaria, turismo, administracións públicas)	• Falta de coordinación entre as diferentes administracións para poñer en valor os recursos patrimoniais • Crises no sector da construción • Alta taxa de precariedade laboral • Reducido tamaño do tecido empresarial • Baixas retribucións salariais • Conflitos polo uso do chan: agricultura/espazos naturais
Comúns a ambos períodos (2007-2013 / 2014-2020)	
• Despoboamento, envellecemento da poboación e éxodo de mozos (GDR 14, GDR 15, GDR 16) • Pouco poder de negociación en procesos de comercialización (GDR 14, GDR 15, GDR 16) • Feminización do paro. A excepción do sector primario (GDR 14, 16) • Necesidade dunha mellora da recualificación no sector agrario e gandeiro (agricultura ecolóxica) (GDR 14) • Escaso investimento en I+D+i (GDR 15)	• Custos elevados nos procesos de renovación e modernización das infraestruturas empresariais (GDR 14) • Contaminación de terras e auga. Industria agropecuaria (GDR 14, GDR 16) • Riscos forestais, superficie forestal improductiva (GDR 16)
Novas 2023-2027	
• Territorio amplo e heteroxéneo, que implica a necesidade de fragmentar as inversións os investimentos para conseguir un equilibrio territorial • Perda de Superficie Agraria Util (SAU) • Problemas derivados en relación a xestión dos montes en man común • Redución da gandería en extensivo • Baixo desenvolvemento do sector transformación de produtos agrarios • Falla dunha planificación supramunicipal (administración local) conxunta que axude a reforzar as potencialidades do territorio. • Elevada dependencia asistencial derivada da alta idade media da poboación • Infraestruturas ferroviarias con escasa funcionalidade no GDR	• Fragmentar a inversión en múltiples proxectos o que debilita a contribución ao desenvolvemento territorial • Necesidade de inversións para adaptarse aos novos requisitos medioambientais da PAC • Escaseza de auga polo cambio climático (déficit hídrico) • Imaxe negativa pola contaminación asociada á produción en intensivo • Impacto medioambiental da enerxía eólica sobre a paisaxe, vexetación, fauna, auga,... • A emigración supón a perda de man de obra especializada que posibilite o éxito de iniciativas de revitalización económica.

• Liñas de transporte regular escasas e ausencia doutros servizos de transporte adaptados a densidades medias e baixas	
FORTALEZAS	OPORTUNIDADES
Específicas 2014-2020	
• Bo estado de conservación do patrimonio natural • Gran parte do territorio conta con figuras de protección do patrimonio natural • Implicación doutras administracións na mellora da contorna socioeconómico (AGADER, GDR's, Padroado Provincial de Turismo, Consellería De Traballo, Xunta de Galicia)	• Aproveitamento turístico dos recursos vinculados ao termalismo • Liñas de axuda públicas vinculadas á creación de emprego • Retorno do capital humano. Achega de cualificación e experiencia • Oportunidades laborais derivadas da implantación da Lei da Dependencia
Comúns a ambos períodos (2007-2013 / 2014-2020)	
• Concentración parcelaria na maioría das explotacións do territorio (GDR 14) • Potencialidade dos recursos endóxeos con potencial produtivo (GDR 14, GDR 15, GDR 16) • Disponibilidade de poboación nova con altos niveis de formación (GDR 15)	• Potencial produtivo dos recursos endóxeos. Dinamización marcas de calidade (GDR 14) • Retorno de emigrantes xubilados (GDR 15) • Especialización do sector turístico orientado ao turismo rural e cultural (GDR 14, GDR 16) • Aproveitamento de novas tecnoloxías (GDR 14) • Aproveitamento de enerxías renovables (GDR 14)
Novas 2023-2027	
• Diversidade de paisaxes de alto valor cultural e ambiental desde o reborde sur do Macizo Central Ourense ata o territorio montañoso fronteirizo na Baixa Limia-Serra do Xurés, pasando pola grande chaira central limiá • Valor ambiental do territorio, recoñecido a través de diversas figuras de protección, que protexen case a metade do territorio xestionado polo GDR • Territorio diverso con comarcas de moi variada base produtiva: Baixa Limia con forte carácter transfronteirizo e cun alto valor paisaxístico e mediambiental; A Limia como espazo de grande valor agrario e gandeiro; e o territorio rexido polas vilas de Celanova, Allariz e Maceda, de gran vocación comercial e orientación turística.	• Posibilidade de beneficiarse do marco normativo e das axudas destinadas a este tipo de ámbitos • Posibilidade de beneficiarse de varias estratexias, leis e normativas orientadas a estes sectores produtivos (Lei de recuperación da terra agraria de Galicia, Estratexia de dinamización do sector cárnico en Galicia, Plan Forestal de Galicia 2021-2040,...) • Aproveitamento da inserción do territorio de estudo no eixo Vigo-Ourense-Madrid • Efectos no desenvolvemento territorial derivados da chegada da LAV á capital provincial. • Comarca de referencia no sector agropecuario para Galicia. • Oportunidades de mellora da calidade dos produtos agrícolas e gandeiros,

• Participación dunha estrutura viaria que favorece a proxección da produtividade endóxena e a implantación de iniciativas nacionais e internacionais. • Existencia de razas vacunas autóctonas con aproveitamento extensivo • Existencia de unha produción agroecolóxica en crecemento • Existencia oferta de solo industrial moi accesible (Allariz, Xinzo de Limia, Vilar de Santos) • Existencia de numerosas empresas pequenas de forte territorial (capilaridade territorial) • Existencia de SAU dispoñible e recuperable • Comarca da Limia: con forte Identidade e tradición de seu, con gran dinamismo socioeconómico • Comarca de Allariz_Maceda: destacado eixo turístico, e crecentes dinámicas quasi metropolitanas en relación coa capital provincial, Ourense, sobre todo na vila de Allariz. • Baixa Limia: forte identidade común transfronteiriza • Existencia de destacados Cascos Históricos: Allariz, Celanova, e Vilanova dos Infantes • Áreas de especial e diverso interese turístico no territorio • Redución do número de núcleos. • Existencia de parques eólicos • Existencia de proxectos innovadores de xestión da auga	especialmente na Limia, pero tamén en todo o territorio • Oportunidade de crecemento no aproveitamento agrícola extensivo • Aliñamento co Pacto Verde Europeo e cos principais compromisos medioambientais e climáticos establecidos no PRE PAC 23-27 galego e estatal. • Área de expansión natural para o solo industrial da capital industrial (en corredores dinámicos próximos a unha cidade) • Contexto post-pandemia. Contornas rurais como lugares seguros e sans para vivir • Vantaxes derivadas da integración da Pataca da Limia na IXP Pataca de Galicia, • Ferramenta ATERRA, impulsada polo GDR • Existencia dun Plan Estratéxico do sector agrario da Comarca da Limia • Existencia do Xeodestino Allariz-Maceda • Aproveitamento da Eurorrexión Galicia-Norte de Portugal para canalizar o éxito de iniciativas transfronteirizas. • Existencia dun Plan Estratéxico de Dinamización de los Pequenos Cascos Históricos • Racionalización do sistema de asentamentos. • Producción e utilización de enerxía limpa sempre que responda a unha estratexia sustentable de instalación dos parques. • Planificación hidrolóxica que permita contrarrestar máis eficazmente as presións cuantitativas e cualitativas significativas derivadas da actividade agraria • Campañas formativas específicas promovidas polo GDR
---	--

Fonte: Elaboración propia a partir dos datos extraídos da Estratexia do GDR 10 Limia Arnoia (2014-2020).

Como **síntese da evolución das necesidades**, poderíase concluír que a maioría das debilidades céntranse en disfuncionalidades vinculadas á gobernanza do territorio, como a necesidade de recuperar terras agrarias abandonadas. Ademais dos problemas crónicos inherentes aos territorios rurais, como os derivados do despoboamento ou as externalidades da agricultura intensiva, relacionados coa contaminación da auga e da terra, existen outros vinculados a cuestións de xestión do territorio, como a necesidade de mobilizar

terras agrarias. A coordinación entre as administracións, a atomización das empresas agrarias, a dinamización de marcas territoriais de calidade, a posta en valor dos recursos endóxeos, son elementos que necesitan dun ente capaz de dinamizar os procesos de colaboración e a creación de sinerxías.

A promoción do papel da muller rural tivo un papel destacado nas diferentes estratexias analizadas, tanto na procura da mellora das súas condicións de traballo, como na visibilización do seu papel tanto nas explotacións tradicionais como nas máis modernas e tecnificadas. Os GDR actuaron na fase de planificación, a través das estratexias, pero tamén na fase de implementación das mesmas, como promotores e facilitadores dos proxectos encabezados por mulleres.

Desta forma durante o período 2007-2013, o GDR 14 Limia Arnoia, incluíu á incorporación da muller rural no sector agrario e industrial como unha das súas prioridades, que é unha preocupación tamén que se comparte polo GDR 15 AVINZA e GDR 16 O Vieiro-Leboreiro. No período 2014-2020 o GDR 10 Limia-Arnoia tamén contemplaba a perspectiva de xénero na definición da súa estratexia, de feito un dos seus obxectivos era: *"favorecer a ocupación sostible do territorio, con especial atención aos colectivos máis desfavorecidos dos territorios rurais, en particular, mocidade, mulleres, discapacitados"*. Ademais os colectivos de mulleres teñen tiveron un papel decisoria tanto na Xunta Directiva como nos procesos participativos a través de asociacións de mulleres.

A aplicación do enfoque LEADER/DLP e a xestión realizar polo GDR favorecen os procesos de identificación territorial e a promoción de territorios rurais illados a través de marcas territoriais que revalorizan a figura da comarca e agrupan os produtos locais baixo estándares de calidade. Os enfoques *bottom-up* poden dar lugar a unha dinámica de participación, que ademais de contribuír á democratización na toma de decisións sobre a orientación da estratexia, contribúen ao desenvolvemento endóxico a través do aproveitamento dos coñecementos das comunidades locais, e actúan como un foro para a posta en común dos intereses das organizacións públicas e privadas. Ademais, a captación de fondos europeos tamén pode servir para aumentar a capacidade de atraer investimento privado, outro dos elementos identificados.

C.3 Estratexia definida polo GDR para os períodos anteriores

A coherencia entre as necesidades identificadas e os obxectivos propostos é un elemento fundamental nos procesos de planificación da estratexia de DLP. Outro dos elementos fundamentais é a evolución dos obxectivos ao longo do tempo, o que permite responder de maneira máis áxil aos nas necesidades do territorio.

2007-2013

Se retomamos as estratexias desenvolvidas durante 2007-2013, nese período no territorio desenvolven as súas estratexias o GDR 14 A Limia, ou GDR 15 AVINZA e o GDR 16 O Vieiro-Leboreiro. Tanto a orientación dos obxectivos como o seu nivel de concreción son diversos, pero a súa misión está claramente orientada a mitigar os problemas estruturais que teñen os municipios rurais. Principalmente fíxase como obxectivo central o de mellorar a calidade de vida da poboación rural.

- Desta forma o GDR 14 A Limia fíxase como obxectivo: *“Mobilizar vos recursos do territorio para crear riqueza e emprego, impulsando unhas condicións óptimas de calidade de vida cunha visión estratéxica prioritaria: articular un desenrolo sostible e autoxestionado para a Limia”*.
- O GDR 15 AVINZA sinalaba que a estratexia debía centrarse *“no deterioro das condicións de vida no rural, a desigualdade nas oportunidades de desenvolvemento da súa poboación e o despoboamento do medio rural”*.
- Na mesma liña, o GDR 16 O Vieiro-Leboreiro definía os seus obxectivos centrais: *“localizar os puntos crave non desenrolo da comarca, tendo en conta a xeración de riqueza e emprego e mellora da calidade de vida dous habitantes”*. Estes obxectivos centrais, cunha clara orientación social, completábanse con outros obxectivos de carácter máis sectorial, para dar resposta ás necesidades identificadas.

Unha síntese dos obxectivos definidos nas diferentes estratexias, categorizados en sociais, económicos e ambientais, recóllense na seguinte táboa:

Táboa 3: Obxectivos e actuacións definidos nas estratexias para o período 2007-2013

OBXECTIVOS	ACTUACIÓNS
Obxectivos sociais	Potenciar a autonomía das persoas discapacitadas da Limia e favorecer a súa inserción laboral (GDR 14)
	Impulsar o acceso ás novas tecnoloxías da información e as comunicacións (GDR 14, GDR 15, GDR 16)
	Fixación de recursos humanos cualificados (GDR 15)
	Potenciar o asociacionismo agroalimentario (GDR 15)
	Mellora en os servizos a poboación en xeneral (GDR 16)
Obxectivos económicos	Articular unha economía local competitiva e diversificada, con proxección de futuro, e difundir un novo espírito empresarial e cooperativista. Favorecer a creación de actividades produtivas non agrarias (GDR 14, GDR 15)

	Impulsar a integración dos recursos turísticos, consolidando proxectos que manter no territorio unha oferta turística de calidade (GDR 14, GDR 16)
	Incorporar proxectos en todos os sectores económicos, especialmente no sector agropecuario e servizos, para dotalos da necesaria competitividade. Incrementar o tecido produtivo do territorio (GDR 14, GDR 15)
	Fomentar a economía de servizos, con solucións innovadoras e transgresoras para asentar poboación (GDR 14)
	Xeración de valor engadido sobre os recursos (GDR 15)
	Apoiar o desenvolvemento de novos produtos e tecnoloxías (GDR 15)
	Dinamización do sector agrario e forestal (GDR 16)
	Cooperación para desenvolver novos produtos, procesos e tecnoloxías no sector agrario, alimentario e forestal (GDR 16)
Obxectivos ambientais	Conservar e mellorar o patrimonio rural (GDR 15, GDR 16)
	Fomentar a produción ecolóxica (GDR 15)
	Garantir a conservación dos elementos físicos do entorno (GDR 15, GDR 16)
	Asegurar a conservación da arquitectura popular (GDR 15, GDR 16)
	Investimentos non produtivos en explotacións agrarias e espazos forestais (GDR 16)

Fonte: elaboración propia a partir das estratexias do período 2007- 2013 polo GDR 14, 15 e 16

2014-2020

Para o período 2014-2020, despois da reorganización dos GDR en Galicia, e despois da integración de 25 municipios no GDR 10 Limia-Arnoia, o obxectivo xeral da estratexia era: *“mellorar a calidade de vida dos habitantes das comarcas que abarcamos”*.

Este obxectivo xeral concrétese noutros máis específicos que dotan de carácter operacional á estratexia. Para o período 2014-2020 fixaríanse tres eixos de actuación que dán continuidade aos obxectivos fixados no período anterior, estes son apoio a sector agroalimentario, a protección do medio ambiente, e a dotación de servizos sociais para a poboación maior, á vez que se fomentan outros

obxectivos máis transversais que se considera poden contribuír a fixar poboación.

Estes obxectivos reflicten a necesidade, en todos os períodos, de integrar as estratexias de DLP a outras escalas, especialmente a necesidade de adaptar estes obxectivos con aqueles que se expoñen no Programa de Desenvolvemento Rural de Galicia, e co Programa Nacional de Desenvolvemento Rural de España.

Ademais dos obxectivos, a estratexia do GDR10 Limia-Arnoia define actuacións concretas, o que vai permitir avaliar o grao de consecución dos obxectivos expostos e introducir medidas correctoras de ser necesario.

Táboa 4. Obxectivos e actuacións definidos nas estratexias para o período 2014-2020

OBXECTIVOS	ACTUACIÓNS
Dotación de servizos sociais para a poboación maior	Potenciar a autonomía das persoas discapacitadas da Limia, máis posibilidades dunha inserción.
	Aumentar o número de servizos á poboación maior e á infancia dentro do territorio GDR.
Apoio a sector agroalimentario e diversificación económica	Crear 50 microempresas no territorio do GDR durante o programa, de transformación, valorización ou comercialización agraria
	Creación de 173 postos de traballo (50% de traballo por conta propia e o 50% de conta allea)
	Desenvolver 60 proxectos de modernización de empresas existentes
	Consolidar 700 postos de traballo, mediante os proxectos produtivos e non produtivos
	Apoiar á diversificación empresarial cara á transformación e comercialización de produtos agrarios
	Posta en marcha de novas explotacións hortícolas e gandeiras complementarias
	Apoiar os proxectos, produtivos e non produtivos, vinculados á posta en valor do recursos termal do territorio
	Contribuír á creación de emprego no sector téxtil, emprego feminino maioritariamente

	Desenvolvemento de proxectos turísticos baseados nos recursos endóxeos do territorio (naturais, patrimoniais, culturais e especialmente os termais)
	Promocionar proxectos enmarcables na Lei de Recuperación e Terras Abandonadas e o Plan Estratéxico agrario de Limia
Protección do medio ambiente	Desenvolver de 2-5 proxectos relacionados co aproveitamento da biomasa, residuos orgánicos urbanos ou gandeiros
	Mellora da calidade ambiental e paisaxística da antiga Lagoa de Antela
	Mellora da calidade e control das augas do territorio, mediante a control das emisións contaminantes dos núcleos urbanos, explotacións gandeiras e sector industrial
	Redución do uso de fitosanitarios e herbicidas nas explotacións agrícolas, especialmente nas parcelas agrícolas da Limia
	Mellora e conservación do patrimonio cultural (material e inmaterial)

Fonte: Elaboración propia a partir dos datos extraídos da Estratexia do GDR 10 Limia Arnoia (2014-2020)

A diversificación das prioridades nas estratexias é unha cuestión fundamental ante un territorio composto por comarcas de moi diferente base produtiva, e ante a fragilidade dos espazos rurais máis afectados polo avellentamento e o despoboamento. A definición dos obxectivos vai evolucionando ao longo dos períodos e vai orientándose en función da diagnose territorial. Neste traballo resulta de gran relevancia o liderado do GDR 10 Limia-Arnoia pola súa capacidade de realizar procesos participativos nos que se integran axentes públicos e privados a nivel supramunicipal.

C.4 Concreción da estratexia nos cadros financeiros e no baremo de priorización de proxectos

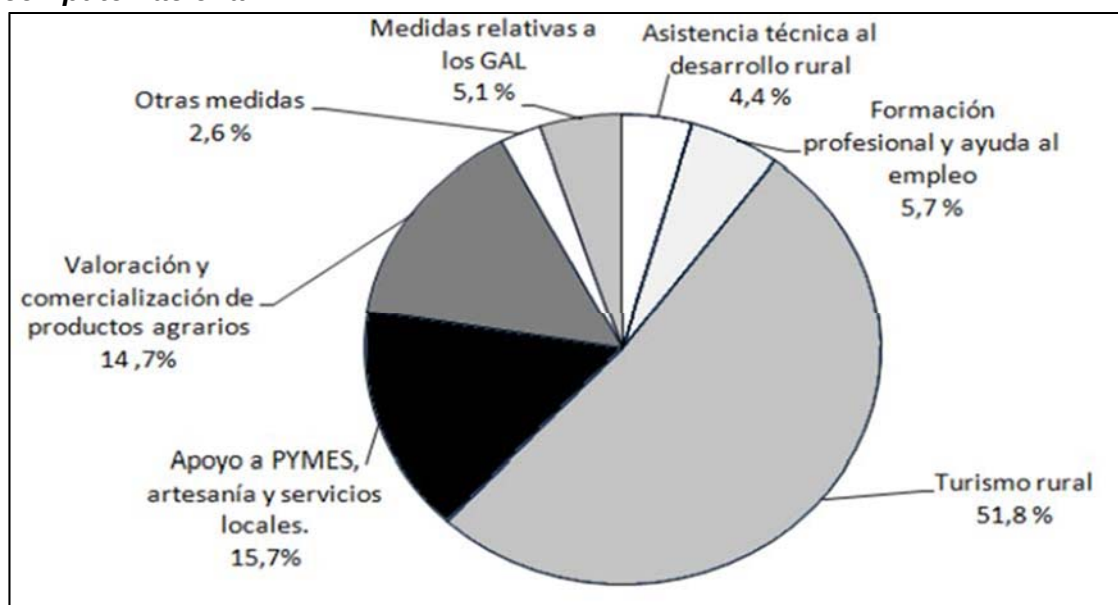
C.4.1. Contextualización sobre a evolución e resultados obtidos polas estratexias de desenvolvemento local participativo aplicadas no marco dos GDR/LEADER en Europa, España e Galiza.

A evolución dos resultados obtidos nos diferentes programas executados desde os seus inicios nos territorios de aplicación do enfoque LEADER/DLP foi variando ao longo destes últimos 30 anos. En termos xerais é necesario resaltar o papel que xogaron os Grupos de Desenvolvemento Rural a nivel estatal no conxunto da UE, sendo España uno dos países que máis fondos recibiu para as políticas de desenvolvemento rural.

A evolución en termos económicos e volumes de investimento mostrou unha variación alcista ata LEADER Plus e unha crecente capacidade de captar capital privado. Durante o período 2007-2013, a aplicación do programa viuse afectada pola crise financeira do 2008, e para o período 2007-2013, España verá minguar os fondos recibidos nun 23 %. Esta situación ten orixe na restructuración da repartición orzamentaria na UE por mor da entrada de novos Estados membros, e o consecuente decrecemento da media europea da renda per cápita (como consecuencia da entrada de novos países con rendas inferiores á media). Así España pasou de ser o país que máis fondos recibiu no LEADER Plus a ser o quinto no período 2007-2013, captando un 7,93 % do montante total europeo, por detrás de novos Estados membros como Polonia (14,54 %) ou Rumania (8,82 %) (Sáenz e Cejudo, 2008).

Se analizamos a repercusión e o alcance de cada un dos programas executados, a experiencia piloto na aplicación da iniciativa **LEADER I**, supuxo unha cobertura do 55 % das rexións da UE. En España, participaron 52 GAL sobre os 217 que concorían na UE, o que representaron case unha cuarta parte do total de iniciativas do cómputo europeo. Segundo datos do Ministerio de Medio Ambiente, Medio Rural y Mariño (2011), as iniciativas adxudicáronse en dez comunidades autónomas, os territorios participantes aglutinaban a unha poboación de 1,8 millóns de habitantes, un 4,8 % da poboación nacional, e xerouse un investimento de 387 millóns de euros (53 % correspondía ao investimento privado); financiándose máis de 4.300 proxectos. A repartición orzamentaria das medidas orientouse cara a actividades turísticas maioritariamente, xa que máis do 50 % dos investimentos realizados destináronse ao fomento do turismo rural. Unha porcentaxe moito menor, a pesar do carácter integrador da iniciativa LEADER, recibían outras medidas o apoio a PEMES e artesanía (15,7 % do investimento en España), a valoración e comercialización dos produtos agrarios (14,7 %) e proxectos vinculados á formación profesional e a axuda ao emprego (5,7 %) (Blanco e Benayas, 1994).

Figura 1. Distribución de investimento de LEADER I, segundo medidas no cómputo nacional



Fonte: Blanco y Benayas (1994:124)

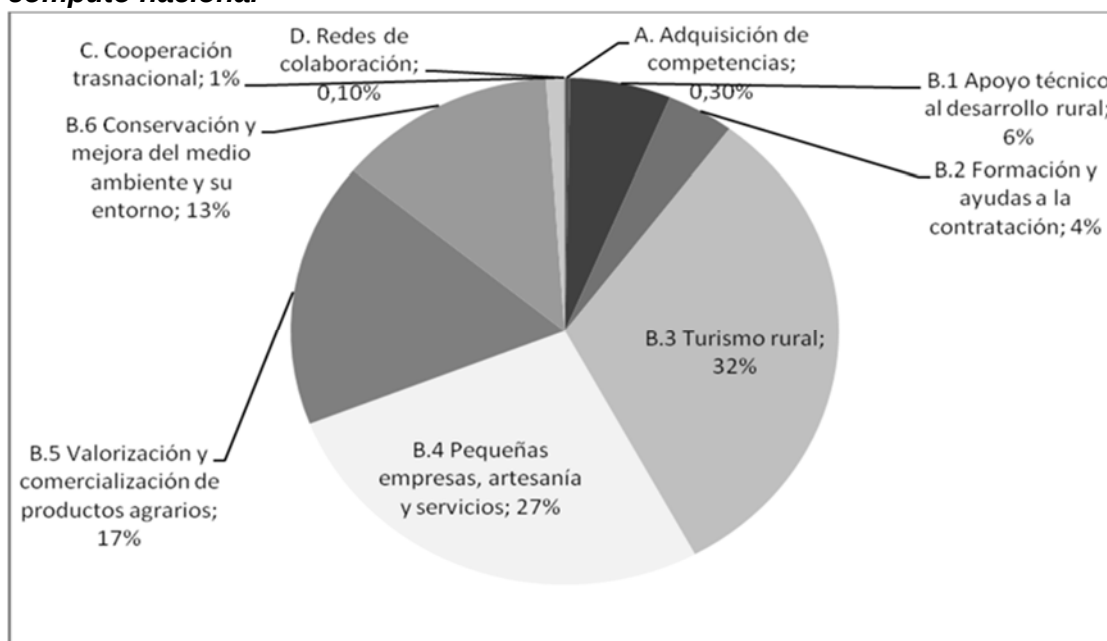
En Galicia para LEADER I configuráronse 4 Grupos de Acción Local, un en cada provincia galega: Portodemouros (A Coruña), Os Ancares (Lugo), Portas Abertas (Ourense) e Baixo Miño (Pontevedra). Segundo Rodríguez-Couso, Teijido e Álvarez (2006), investíronse algo máis de 18,5 millóns de euros que se distribuíron en 19 municipios, o 6 % dos municipios galegos (o 3,5 % da poboación galega). Ademais da Iniciativa Comunitaria LEADER I, para este período en Galiza tamén se desenvolveron múltiples iniciativas como INTERREG, HORIZON ou NOW, fortemente implicadas no fomento do desenvolvemento rural.

No ano 1988 existían en Galicia 61 axencias de desenvolvemento local (AEDL) tras os acordos da Xunta de Galicia coa Dirección Xeral de Política Rexional da Unión Europea (Doval, 2002). En canto á distribución do financiamento, do mesmo xeito que ocorría no cómputo estatal, as medidas auspiciadas mostraron en Galiza unha clara orientación cara a actividades turísticas. De feito, en Galiza, máis de 63 % dos proxectos aprobados encadrábanse en actividades de turismo, outras medidas como a valorización e comercialización dos produtos agrarios, o apoio a PEMES ou a formación profesional, recibían entre un 10 % e un 20 % do financiamento (Pérez e López, 2005).

Na súa segunda edición, a Iniciativa **LEADER II** organizouse a través de 17 programas rexionais, un por cada comunidade autónoma, que configuraron 133 GAL. As entidades españolas representaron o 13,3 % dos grupos configurados no cómputo europeo (906 GAL nos Estados membros). En canto aos resultados da aplicación, en España, segundo datos do Ministerio de Medio Ambiente,

Medio Rural y Mariño (2011), a superficie total afectada pola iniciativa foi de 226.057 km² (o 45 % da superficie nacional), 3.233 municipios (o 40 % dos municipios españois) cunha poboación de 4,7 millóns de habitantes (case o 12 % da poboación española).

Figura 2. Distribución de investimento de LEADER II, segundo medidas no cómputo nacional



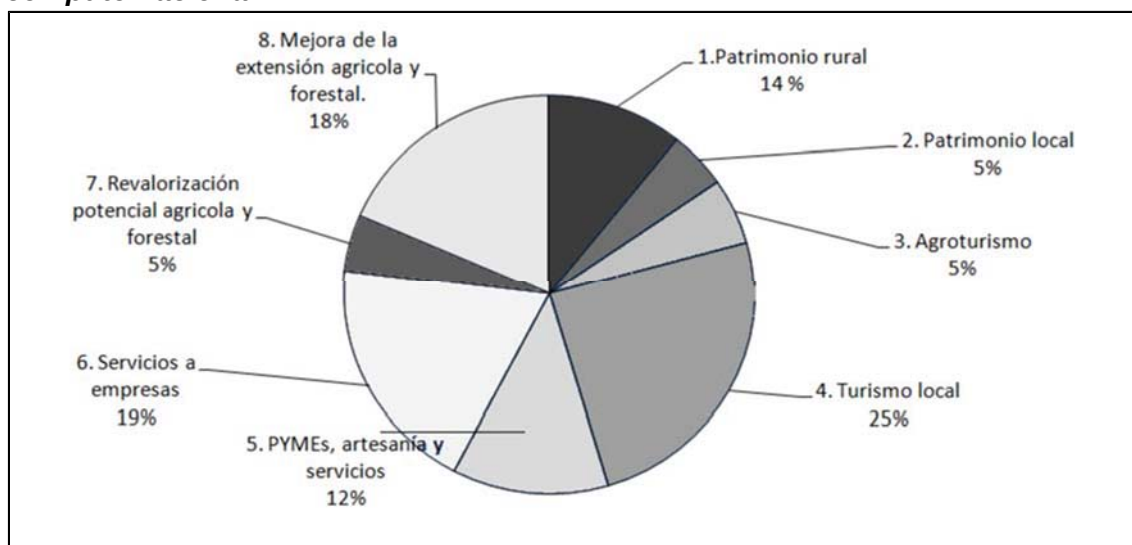
Fonte: Esparcia (2003)

En canto ao financiamento de LEADER II en España, o investimento ascendeu a case 1.364 millóns de euros, un investimento que superou as previsións en 250 millóns de euros, sendo necesario destacar o aumento do investimento realizado polo sector privado (56 %). En LEADER II a repartición de financiamento entre as diferentes medidas foi máis equitativo que na edición anterior. Aínda que, volve presentar ao turismo rural como unha das apostas máis fortes para a diversificación económica nas zonas rurais (32 % do investimento), tamén aumentaron considerablemente os proxectos vinculados co apoio a PEMES e a empresas de artesanía (27 %) e a valorización e comercialización de produtos agrarios (17 %). Como novidade destínase un 13 % a proxectos vinculados coa conservación do medio ambiente.

O programa operativo **PRODER** complementou notoriamente os territorios españois que se quedaron fóra da iniciativa LEADER II, dado o elevado número de solicitudes que se presentaron. A través do PRODER I (1994-1999) accederon a estes programas 119 grupos a nivel estatal. O programa PRODER I desenvolveuse en 1.764 municipios, unha superficie total de 119.883 km² e unha poboación de 4,4 millóns de habitantes. PRODER I estaba presente no 21 % dos municipios españois, aumentando a un 61 % os municipios cubertos

por algún programa de desenvolvemento rural para o período 1994-1996 en España (LEADER II e PRODER I). En canto ao financiamento, o montante total final investido ascendeu a 790 millóns de euros, investimento un 42 % inferior á rexistrada na iniciativa LEADER II. En España as principais medidas de investimento foron destinadas a proxectos produtivos para o apoio a PEMES (31 %), un 30 % destinouse a actividades vinculadas co turismo rural, un 25 % a proxectos para a revalorización do patrimonio rural e local e un 18 % a medidas vinculadas coa mellora da extensión agrícola e forestal (Esparcia, 2003).

Figura 3. Distribución de investimento de PRODER I, segundo medidas no cómputo nacional



Fonte: Esparcia (2003)

Durante o LEADER II en Galiza configuráronse 13 GAL que aglutinaban a 110 concellos e onde se investiron uns 123 millóns de euros. Pola súa banda, durante o programa PRODER I constituíronse outros 13 GAL, investíronse 45 millóns de euros que se distribuíron por 56 municipios galegos (Doval, 2002). Se aos 13 GAL que participaron en LEADER II sumámoslle os 13 GAL que se constituíron no programa PRODER I, máis do 50 % do territorio galego (164 municipios dos 316 galegos, 27 % da poboación) viuse beneficiado por algunha das dúas iniciativas para este período (Rodríguez-Couso, Teijido e Álvarez, 2006). Durante a aplicación de LEADER II en Galiza, a distribución do investimento foi máis diversificada que no período anterior, aínda que o turismo seguía sendo a actividade á que máis fondos destinábase (31 %), en segundo lugar, apoio a PEMES (25 %) (Pérez e López, 2005).

No seguinte período (2000-2006), **LEADER Plus** desenvolveuse en 3.694 municipios españois (un 45,6 % do total nacional), unha superficie total de 251.187 km² e unha poboación de 5,9 millóns de habitantes (o 13,4 % da

poboación nacional) (Ministerio de Medio Ambiente, Medio Rural y Mariño, 2011). O investimento total final de LEADER Plus foi de 1.794 millóns de euros; superándose as previsións nun 23 %, grazas ao incremento do investimento privado que superou as expectativas. O investimento privado ascendeu a 905,7 millóns de euros (50,47 % do total), a achega da UE con cargo aos fondos estruturais foi de 505,6 millóns (28,1 % do total). España foi o país da UE que contou con maior dotación orzaria, absorbendo un 23,1 % do total dos fondos que achegou a UE. En canto ás medidas subvencionables, destinouse máis do 86 % ao apoio de estratexias de desenvolvemento rural, algo máis do 12 % aos programas de cooperación, un 1 % á integración dos proxectos en rede e un 0,3 % nas tarefas de xestión, seguimento e avaliación.

Do mesmo xeito que ocorreu no período anterior, para permitir o acceso aos territorios que quedaban fóra dos obxectivos prioritarios da UE, o Ministerio de Agricultura, Pesca y Alimentación lanzou o programa PRODER II (2000-2006), nesta segunda edición participaron 162 GAL/GDR, dando cobertura a 3.658 municipios, máis de 8 millóns de persoas e un 45 % da superficie a nivel estatal. As previsións de financiamento cifráronse en 4.859 millóns de euros. A diferenza do que ocorría no período de programación anterior con PRODER I, onde os GAL tíñanse que axustar aos eixos prioritarios propostos pola Comisión Europea, neste período as orientacións estratéxicas foron deseñadas con total liberdade a nivel rexional, a condición de que as medidas se axustasen ao contido no artigo 33 do Regulamento (CE) N°1257/1999, que viña paliar as carencias que houbo en PRODER I en canto á protección do medio ambiente.

Durante este período o territorio galego ademais viuse beneficiado polo programa **AGADER**, que complementaría a LEADER Plus e PRODER II, polo que todos os territorios rurais de Galiza estarían cubertos con algunha iniciativa de desenvolvemento rural durante o período 2000-2006. Para este período configuráronse 37 GAL/GDR: 16 a través de LEADER Plus, 11 a través de PRODER II e 10 a través de AGADER. Cos tres programas investíronse en Galiza máis de 317 millóns de euros, cifra nada desdeñable se consideramos que durante LEADER I investíronse 387 millóns a nivel estatal.

A creación do FEADER en 2005, trouxo consigo unha nova distribución orzamentaria e unha nova forma de aplicación das políticas con enfoque LEADER, e durante o **período 2007-2013**, tamén desaparecerían os programas nacionais PRODER. Desta forma o enfoque LEADER inseriuse en programas rexionais de desenvolvemento rural, a través do Eixo 4 como se reflicte no Regulamento (CE) n° 1698/2005 do Consello, do 20 de setembro de 2005, relativo á axuda ao desenvolvemento rural a través do Fondo Europeo Agrario de Desenvolvemento Rural (FEADER). Así, no conxunto da UE será o Eixo 2 “Mellora do medio ambiente e a contorna rural”, o que recibirá maior dotación de fondos públicos (46,3 %), seguido do Eixo 1 “Aumento da competitividade agraria e

forestal” (34,7 %), o Eixo 3 “Mellora de calidade de vida e diversificación rural” (16,1 %) e cun financiamento moito menor o Eixo 4 “Enfoque LEADER” (1,2 %).

En canto ao financiamento, en España, ao comezo do período, había unhas previsións de investimento público de algo máis de 16.115 millóns de euros. Deles, 7.214 correspondían á achega da UE a través de FEADER, 5.479 millóns de euros (34 %) á achega realizada polas Comunidades Autónomas e uns 3.223 millóns de euros (20 %) a achega realizada polo Estado (Martínez Arroyo, 2008). A nivel estatal estableceuse a obrigatoriedade de destinar un mínimo do 10 % do FEADER a medidas aplicadas con enfoque LEADER/DLP. En España, para este período configuráronse 264 GAL (31 en Galicia). O programa cubriría a máis de 12,4 millóns de habitantes (27 % da poboación nacional) (Ministerio de Medio Ambiente, Medio Rural y Marítimo, 2011).

Para o **período 2014-2020**, o enfoque LEADER/DLP tamén se articulou a través de 17 programas rexionais, e a súa aplicación non sufriu cambios significativos con respecto ao período anterior. Para este período estableceuse un mínimo dun 5 % de contribución ás medidas desenvolvidas a través dos GDR, e configuráronse 250 GAL a nivel estatal. Estes dous últimos períodos, o 2007-2013 e o 2014-2020 serán motivo dunha análise máis detallada nos seguintes epígrafes no territorio cuberto polo GDR Limia-Arnoia.

C.4.2 Cadros financeiros

Neste apartado faise unha análise dos cadros financeiros dos períodos de programación 2007-2013 e 2014-2020 nos diversos GDR que traballaron no territorio ámbito de estudo. A análise dos cadros financeiros reforza e completa a análise dos obxectivos das estratexias, ao permitir indagar polo miúdo nas medidas implementadas e no seu respaldo financeiro. Deste xeito, estes cadros son elementos que permiten dotar de coherencia ás estratexias, xa que tratan de responder ás necesidades do territorio, e axústanse ás directrices europeas sobre o financiamento para as medidas aplicadas baixo o enfoque de Desenvolvemento Local Participativo.

2007-2013

Para o período 2007-2013 establecéronse uns limiares de financiamento para as diferentes medidas: 411. Dinamización do sector agrario e forestal (25 %), 412. Mellora ambiental e do contorno rural (5 %) e 413. Diversificación da economía rural e mellora da calidade de vida (70 %). Deste xeito, a continuación poden consultarse os cadros financeiros aprobados para o GDR 14 A Limia GDR, 15 Avinza e GDR 16 O Vieiro-Leboreiro. Cando foi posible, tamén se incluíron os cadros financeiros incluídos na estratexia, a súa inclusión xustifícase polo detalle que achega sobre a distribución do investimento nas diferentes submedidas.

Para o GDR 14 aprobáronse 2.153.885,26 €, deles 538.471,32 € ían destinados para apoiar proxectos produtivos orientados á dinamización do sector agrario e forestal, 107.694,2 € a medidas para a mellora ambiental e do contorno rural e 1.507.719, 68 € para os proxectos produtivos e non produtivos orientados á diversificación da economía rural e mellora da calidade de vida, ademais o GDR contaba con 430.777,05 € para gastos de animación e funcionamento.

Táboa 5. Cadro financeiro aprobado polo GDR 14 A Limia 2007-2013

MEDIDA	TIPO PROXECTOS	GASTO PÚBLICO DO PROGRAMA						
		2008	2009	2010	2011	2012	2013	TOTAL
411. Dinamización do sector agrario e forestal	Produtivos	48.811,51	95.346,91	96.015,31	100.169,61	99.522,37	98.605,61	538.471,32
412. Mellora medioambiental e do contorno rural	Non produtivos	9.762,30	19.069,39	19.203,08	20.033,92	19.904,47	19.721,12	107.694,26
413. Diversificación da economía rural e mellora da calidade de vida	Produtivos	82.003,34	160.182,80	161.305,71	168.284,95	167.197,58	165.657,42	904.631,81
	Non produtivos	54.668,90	106.788,54	107.537,14	112.189,97	111.465,05	110.438,29	603.087,87
	TOTAL	136.672,24	266.971,34	268.842,86	280.474,92	278.662,63	276.095,70	1.507.719,68
TOTAL ESTRATEXIA	Produtivos	130.814,88	255.529,71	257.321,02	268.454,57	266.719,94	264.263,03	1.443.103,13
	Non produtivos	64.431,20	125.857,92	126.740,20	132.223,89	131.369,52	130.159,40	710.782,14
	TOTAL	195.246,08	381.387,63	384.061,22	400.678,46	398.089,47	394.422,43	2.153.885,26
431 Gastos de funcionamento do GDR, adquisición de capacidades e promoción territorial	Funcionamento (1)	31.239,37	61.022,02	61.449,80	64.108,55	63.694,31	63.107,59	344.621,64
	Promoción	7.809,84	15.255,51	15.362,45	16.027,14	15.923,58	15.776,90	86.155,41
	TOTAL	39.049,21	76.277,53	76.812,24	80.135,69	79.617,89	78.884,49	430.777,05
TOTAL PROGRAMA		234.295,29	457.665,16	460.873,47	480.814,15	477.707,36	473.306,92	2.584.662,31
								FEADER
								AXE
								XUNTA

Fonte: AGADER

No caso do GDR 15 Avinza o reparto orzamentario desenvolve amplamente os obxectivos fixados na estratexia, e a súa distribución mostraba similitudes co do GDR 14. Para o GDR 15 aprobáronse 2.629.940,03 €, deles 547.904,17 € ían destinados para apoiar proxectos produtivos orientados á dinamización do sector agrario e forestal, 109.580,83 € a medidas para a mellora ambiental e do contorno rural e 1.534.131,68 € para os proxectos produtivos e non produtivos orientados á diversificación da economía rural e mellora da calidade de vida, ademais o GDR contaba con 438.323,34 € para gastos de animación e funcionamento. O cadro financeiro fixado para o GDR 15 Avinza recóllese na seguinte táboa.

Táboa 6. Cadro financeiro aprobado polo GDR 15 Avinza 2007-2013

MEDIDA	TIPO PROXECTOS	GASTO PÚBLICO DO PROGRAMA						
		2008	2009	2010	2011	2012	2013	TOTAL
411. Dinamización do sector agrario e forestal	Produtivos	49.666,59	97.017,18	97.697,29	101.924,37	101.265,78	100.332,97	547.904,17
412. Mellora medioambiental e do contorno rural	Non produtivos	9.933,32	19.403,44	19.539,46	20.384,87	20.253,16	20.066,59	109.580,83
413. Diversificación da economía rural e mellora da calidade de vida	Produtivos	99.333,17	194.034,36	195.394,57	203.848,74	202.531,57	200.665,93	1.095.808,35
	Non produtivos	39.733,27	77.613,74	78.157,83	81.539,50	81.012,63	80.266,37	438.323,34
	TOTAL	139.066,44	271.648,10	273.552,40	285.388,24	283.544,20	280.932,31	1.534.131,68
TOTAL ESTRATEXIA	Produtivos	148.999,76	291.061,54	293.991,86	306.773,11	303.797,35	300.998,90	1.645.113,65
	Non produtivos	49.666,59	97.017,18	97.697,29	101.924,37	101.265,78	100.332,97	547.904,17
	TOTAL	198.666,34	388.068,72	390.789,15	407.697,48	405.063,14	401.331,87	2.191.616,69
431 Gastos de funcionamento do GDR, adquisición de capacidades e promoción territorial	Funcionamento (1)	31.786,62	62.091,00	62.526,26	65.231,60	64.810,10	64.213,10	350.658,67
	Promoción	7.946,65	15.522,79	15.631,57	16.307,90	16.202,53	16.053,27	87.664,67
	TOTAL	39.733,27	77.613,74	78.157,83	81.539,50	81.012,63	80.266,37	438.323,34
TOTAL PROGRAMA		238.399,61	465.682,46	468.946,98	489.236,98	486.075,76	481.598,24	2.629.940,03
	FEADER							1.513.793,48
	AXE							563.308,23
	XUNTA							552.838,32

Fonte: AGADER

Do GDR 15 AVINZA, ademais do cadro orzamentario aprobado, púidose analizar o cadro planificado que se recollía na estratexia. Aínda que a dotación económica de leste varía notoriamente do aprobado, pódense extraer algunhas conclusións por exemplo a maior partida orzamentaria orientouse a proxectos produtivos para apoio a PEMES e a medidas para o fomento de cooperativas no sector agrario, cuestións identificadas nos diagnósticos territoriais.

Táboa 7. Cadro financeiro inicialmente previsto para o GDR 15 Avinza 2007-2013

Accións	Achegas públicas	Achegas privadas	Inversión total
Medida 411. Dinamización do sector agrario e forestal (25 % da asignación total) Produtivos			
Creación de dúas explotacións de gandería extensiva (2) (P)	240.000 €	108.000 €	240.000 €
Creación de cooperativas de transformación agroforestal (5) (P)	962.999 €	1.788.428 €	2.751.428 €
Creación de cooperativas de servizos agroforestais (2) (P)	66.000 €	54.000 €	120.000 €
TOTAL	1.124.999 €	1.986.428 €	3.111.428 €
Medida 412 Mellora medioambiental e do contorno rural (5 % da asignación total) Non produtivos			
Adecuacións e recuperación de construcións para locais sociais (NP)	84.000 €	36.000 €	120.000 €
Recuperación de camiños (NP)	44.999 €	19.285 €	64.285 €
Servizos de transporte (NP)	96.000 €	0 €	96.000 €
TOTAL	224.999 €	55.285 €	280.285 €
Medida 413 Diversificación da economía rural mellora da calidade de vida (70 % da asignación)			
Produtivos			
Centro especial de emprego para persoas con discapacidade	249.999 €	305.555 €	555.555 €
Mellora do acceso ás TICs	13.500 €	16.500 €	30.000 €
Viveiro de empresas	315.000 €	385.000 €	700.000 €
Creación de PEMES	1.123.916 €	2.501.621 €	3.625.538 €
Creación dun establecemento de turismo rural	199.999 €	244.444 €	444.444 €
Desenvolvemento de alfarería	168.000 €	252.000 €	420.000 €
Talleres de artesanía tradicional	200.000 €	300.000 €	500.000 €
TOTAL	2.270.414 €	4.005.120 €	6.275.537 €
Non produtivos			
Edición de material promocional: guías, páxinas web	20.000 €	20.000 €	40.000 €
Rutas de sendeirismo	42.000 €	18.000 €	60.000 €
Otras NP: Centros info turística, programas do acceso a TICs, mellora do patrimonio rural	817.585 €	350.393 €	1.167.978 €
TOTAL	879.585 €	388.393 €	1.267.978 €

TOTAL PROGRAMA	4.500.000 €	6.436.228 €	10.935.229€
-----------------------	--------------------	--------------------	--------------------

Fonte: Estratexia GDR 15 Avinza

No caso do GDR 16 O Vieiro-Leboreiro a repartición orzamentaria correspóndese notablemente cos obxectivos fixados na estratexia e case todos os obxectivos contan cunha partida orzamentaria. O GDR 16 contaba cun orzamento algo máis avultado que o GDR 14 e o GDR 15, 3.632.595,99 €, deles 756.790,83 € ían destinados para apoiar proxectos produtivos orientados á dinamización do sector agrario e forestal, 151.358,17 € a medidas para a mellora ambiental e do contorno rural e 3.027.163,33 € para os proxectos produtivos e non produtivos orientados á diversificación da economía rural e mellora da calidade de vida, ademais o GDR contaba con 605.432,67 € para gastos de animación e funcionamento. Para ampliar esta información, tamén se puido analizar o orzamento inicialmente planificado na estratexia (Táboa 9), e móstrase unha intencionalidade por apostar pola multifuncionalidad dos territorios con certa orientación cara ás actividades tradicionais.

A distribución do cadro financeiro para o GDR 16 O Vieiro-Leboreiro queda recollido nas seguintes táboas:

Táboa 8. Cadro financeiro aprobado polo GDR 16 O Vieiro-Leboreiro 2007-2013

MEDIDA	TIPO PROXECTOS	GASTO PÚBLICO DO PROGRAMA						
		2008	2009	2010	2011	2012	2013	TOTAL
411. Dinamización do sector agrario e forestal	Produtivos	68.601,81	134.004,66	134.944,06	140.782,70	139.873,03	138.584,58	756.790,83
412. Mellora medioambiental e do contorno rural	Non produtivos	13.720,36	26.800,93	26.988,81	28.156,54	27.974,61	27.716,92	151.358,17
413. Diversificación da economía rural e mellora da calidade de vida	Produtivos	138.850,06	271.225,43	273.126,77	284.944,18	283.103,01	280.495,19	1.531.744,64
	Non produtivos	53.235,00	103.987,62	104.716,58	109.247,38	108.541,47	107.541,63	587.269,66
	TOTAL	192.085,06	375.213,05	377.843,35	394.191,56	391.644,49	388.036,82	2.119.014,33
TOTAL ESTRATEXIA	Produtivos	207.451,87	405.230,09	408.070,82	425.726,88	422.976,04	419.079,77	2.388.538,48
	Non produtivos	66.955,36	130.788,55	131.705,40	137.403,92	136.516,08	135.258,55	738.627,85
	TOTAL	274.407,23	536.018,64	539.776,22	563.130,80	559.492,12	554.338,31	3.027.163,33
431 Gastos de funcionamento do GDR, adquisición de capacidades e promoción territorial	Funcionamento (1)	43.905,16	85.762,98	86.364,20	90.100,93	89.518,74	88.694,13	484.346,13
	Promoción	10.976,29	21.440,75	21.591,05	22.525,23	22.379,68	22.173,53	121.086,53
	TOTAL	54.881,45	107.203,73	107.955,24	112.626,16	111.898,42	110.867,66	605.432,67
TOTAL PROGRAMA		329.288,68	643.222,37	647.731,46	675.756,96	671.390,54	665.205,96	3.632.595,99
							FEADER	2.090.922,26
							AXE	778.067,63
							XUNTA	763.606,10

Fonte: AGADER

Táboa 9. Cadro financeiro inicialmente previsto para o GDR 16 O Vieiro-Leboreiro 2007-2013

Accións	Achegas públicas	Achegas privadas	Inversión total
Medida 411 Dinamización do sector agrario e forestal (25 % da asignación total) Produtivos			
Proxectos de introdución de novas técnicas de produción	50.000 €	75.000 €	125.000 €
Proxectos de recuperación de variedades tradicionais	25.000 €	37.500 €	62.500 €
Produccións extensivas en áreas mediambientalmente sensíbeis	0 €	0 €	0 €
Proxectos de mellora da eficiencia enerxética das explotacións	50.000 €	75.000 €	125.000 €
Proxectos da aplicación das TICs nas explotacións	50.000 €	75.000 €	125.000 €

Aumento do valor económico dos montes	100.000 €	150.000 €	250.000 €
Proxectos de transformación e comercialización de produtos agrarios	100.000 €	150.000 €	250.000 €
Proxectos de transformación e comercialización de produtos forestais	100.000 €	150.000 €	250.000 €
Cooperación para o desenvolvemento de novos produtos, procesos e tecnoloxías no sector agrario, alimentario e forestal	25.000 €	37.500 €	62.500 €
TOTAL	500.000 €	750.000 €	1.250.000 €
Medida 412 Mellora medioambiental e do contorno rural (5 % da asignación total) Non produtivos			
Investimentos non produtivos en explotacións agrarias	61.250 €	26.250 €	87.500 €
Investimentos non produtivos en espazos forestais	61.250 €	26.250 €	87.500 €
Investimentos non produtivos para a adecuación, recuperación e posta en valor do patrimonio ambiental	52.500 €	22.500 €	75.000 €
TOTAL	175.000 €	75.000 €	250.000 €
Medida 413 Diversificación da economía rural e mellora da calidade de vida (70 % da asignación total)			
Produtivos (85 %)			
Transformación e venda de produtos agrarios na explotación	119.000 €	178.500 €	297.500 €
Elaboración e venda de produtos artesáns	59.500 €	89.250 €	148.750 €
Creación/modernización e traslado de PEMEs	714.000 €	1.071.000 €	1.785.000 €
Agroturismo	59.500 €	89.250 €	148.750 €
Comercialización de servizos turísticos relacionados co turismo rural	238.000 €	357.000 €	595.000 €
TOTAL	1.190.000 €	1.785.000 €	2.975.000 €
Non produtivos (15 %)			
Centros de información e sinalización de lugares turísticos	10.500 €	15.750 €	26.250 €
Prestación de servizos á poboación	105.000 €	157.500 €	262.500 €
Plans de protección e xestión das Zonas Natura 2000 e de alto valor natural	0 €	0 €	0 €
Accións de sensibilización sobre cuestións ambientais	10.500 €	15.750 €	26.250 €
Restauración, mellora e posta en valor do patrimonio natural	10.500 €	15.750 €	26.250 €
Restauración, mellora e posta en valor do patrimonio cultural	10.500 €	15.750 €	26.250 €
Mellora de implantabilidade do sector rural	63.000 €	94.500 €	157.500 €
TOTAL	210.000 €	315.000 €	525.000 €
TOTAL PROGRAMA	2.075.000 €	2.925.000 €	5.000.000 €

Fonte: Estratexia GDR 16 O Vieiro- Leboreiro 2007-2013

2014-2020

Para este período, é o GDR 10 o que traballa no territorio. O seguinte cadro permite unha análise inicial da distribución do investimento, e a corresponsabilidade cos obxectivos expostos.

Como se pode observar na Táboa 10, o GDR contaba cun orzamento de 4.998.789,26 €, capital inferior ao período anterior se sumamos o orzamento recibido polos tres GDR durante o período 2007-2013, 8.416.421,28 €. Do orzamento co que contaba o GDR 10 Limia-Arnoia, o 52,49 %, 2.624.364,36 € foi destinado a proxectos produtivos, un 10,31 %, 515.500,14 €, a proxectos non produtivos impulsados por entidades públicas, outros 515.500,14 € (o 10,31 %) a proxectos non produtivos impulsados por entidades de carácter privado, e un 1,9 %, 93.727,30 €, a accións de formación. O resto, 1.249.697,32 €, un 25 % do orzamento, correspóndense con gastos de animación e funcionamento do GDR.

Táboa 10. Cadro financeiro inicialmente previsto para o GDR 10 Limia-Arnoia 2014-2020

2016	2017	2018	2019	2020	Inversión total
19.2: Apoio para a realización de operacións conforme á estratexia de desenvolvemento local participativo					
Produtivos					

	393.654,65 €	656.091,09 €	787.309,31 €	787.309,31 €	2.624.364,36 €
Non Produtivos (entidades públicas locais)					
	77.325,02 €	128.875,04 €	154.650,04 €	154.650,04 €	515.500,14 €
Non produtivos (institucións de carácter privado)					
	77.325,02 €	128.875,04 €	154.650,04 €	154.650,04 €	515.500,14 €
Formación promovida polos GDR					
	23.431,82 €	23.431,82 €	23.431,82 €	23.431,82 €	93.727,30 €
TOTAL MEDIDA 19.2					
	562.363,79 €	937.272,99 €	1.124.727,58 €	1.124.727,58 €	3.749.091,95 €
1.9.4: Axuda para os custes correntes da estratexia de desenvolvemento local e para a animación					
Custes correntes					
30.000,00 €	267.433,41 €	267.433,41 €	267.433,41 €	267.433,41 €	1.099.733,64 €
Animación					
	37.490,92 €	37.490,92 €	37.490,92 €	37.490,92 €	149.963,68 €
Total Media 1.9.4					
	304.924,33 €	304.924,33 €	304.924,33 €	304.924,33 €	1.249.697,32 €
TOTAL EXTRATEXIA					
	867.288,12 €	1.242.197,32 €	1.429.651,91 €	1.429.651,91 €	4.998.789,26 €

Fonte: Estratexia GDR 10 Limia-Arnoia 2014-2020

Ademais da distribución do investimento, o GDR 10 Limia-Arnoia estableceu un sistema de intensidade de axuda que viña reflectir a puntuación obtida no criterio de baremación que se recolle no seguinte punto. Tamén se estableceron algunhas limitacións a determinadas tipoloxías de proxectos relacionados coa creación de oferta complementaria de servizos en turismo e hostalería, ou con determinados servizos (comercios, talleres, tinturarías, lavandarías, clínicas, tanatorios, asesorías), condicionados a existencia dunha vinculación clara coa estratexia. Ademais da exclusión da adquisición de maquinaria para a realización de servizos agrarios e/ou forestais.

C.4.3 Baremo de priorización de proxectos

A coherencia entre as necesidades identificadas durante os procesos participativos no diagnóstico territorial e os obxectivos propostos é un feito que permite dotar dun carácter endógeno á estratexia. O feito de que as estratexias se deban aliar con obxectivos máis amplos definidos a nivel estatal e rexional fai que os criterios de elixibilidade dos proxectos sexan un elemento fundamental no fomento das prioridades de desenvolvemento local.

Os criterios de baremación dos proxectos, tanto produtivos como non produtivos, así como os elementos discriminantes positivos integráronse amplamente co diagnóstico territorial, e reflicten en maior medida as necesidades identificadas. Os criterios de baremación tamén axudaron a priorizar a importancia dos obxectivos definidos e serviron como ferramenta para fomentar o investimento en proxectos de carácter máis social e ambiental.

Neste apartado confróntanse os criterios de baremación establecidos polo GDR 14 A Limia, GDR 15 AVINZA e o GDR 16 O Vieiro-Leboreiro para o período 2007-2013, e os criterios establecidos para o período 2014-2020 polo GDR 10 Limia-Arnoia.

2007-2013. GDR 14 A Limia

Se atendemos aos criterios establecidos polo **GDR 14 A Limia** para o período 2007-2013, como se recolle na táboa 11, o maior peso da puntuación sobre a elixibilidade dos proxectos, tanto produtivos como non produtivos, estaba moi relacionado sobre as características xeográficas e demográficas dos concellos.

Deste xeito, o GDR tentou fomentar o investimento en concellos cun Indicador municipal de renta de los hogares (IMRF) máis baixo, aqueles concellos que perdían máis poboación, e os que presentaban unha situación máis periférica en relación aos centros máis dinámicos do territorio.

Tamén, aínda que con menor peso, establécense discriminantes positivos para fomentar proxectos promovidos por discapacitados, mulleres, mozos e desempregados, e aqueles proxectos que promovan o uso da lingua galega.

A orientación dos proxectos cara a sectores estratéxicos identificados no diagnóstico territorial tamén son considerados nos criterios de baremación. Así como proxectos produtivos que introduzan políticas do coidado do medio ambiente e a prevención de incendios forestais.

Ademais dos criterios antes mencionados, é importante resaltar que nos proxectos non produtivos dáse prioridade a aqueles proxectos impulsados a nivel supramunicipal, e proxectos baixo un participado público-privado, algúns dos principios que sustentan a metodoloxía de DLP.

Os criterios establecidos polo GDR 14 A Limia quedan sintetizados na seguinte táboa:

Táboa 11. Criterios de selección e baremación de proxectos 2007-2013 GDR 14 A Limia

Proxectos produtivos

Situación xeográfica	40 ptos.	Características económicas do concello	10 ptos
		1.1.1.- Concellos cun IMRF menor ou igual ao 75% da media galega.	10 ptos
		1.1.2.- Concellos cun IMRF maior do 75% e menor ou igual ao 85%.	7,5 ptos
		1.1.3.- Concellos cun IMRF maior do 85% e menor ou igual ao 95%.	5 ptos.
		1.1.4.- Concellos cun IMRF maior do 95% e menor ou igual ao 100%:	2,5 ptos
		1.1.5.- Concellos cun IMRF maior do 100%	0 ptos
		- Concello de Baltar	5 ptos
		- Concello de Os Blancos	10 ptos
		- Concello de Calvos de Randín	5 ptos
		- Concello de Porqueira:	10 ptos
		- Concello de Sandiás:	7,5 ptos
		- Concello de Sarreaus:	10 ptos
		- Concello de Trasmiras	7,5 ptos
		- Concello de Vilar de Barrio	7,5 ptos
		- Concello de Xinzo de Limia	5 ptos
		Características demográficas do concello	10 ptos
		1.2.1.- Concellos cunha caída de poboación maior ou igual ao 10%	10 ptos
		1.2.2.- Concellos cunha caída de poboación maior ou igual ao 7,5% e menor do 10%	8 ptos
		1.2.3.- Concellos cunha caída de poboación maior ou igual ao 5% e menor do 7,5%	6 ptos
		1.2.4.- Concellos cunha caída de poboación maior ou igual ao 2,5% e menor do 5%	4 ptos
		1.2.5.- Concellos cunha caída de poboación maior ou igual ao 0% e menor do 2,5%	2 ptos
		1.2.6.- Concellos que incrementan poboación	0 ptos
		- Concello de Baltar	8 ptos

		- Concello de Os Blancos	8 pts
		- Concello de Calvos de Randín	10 pts
		- Concello de Porqueira	4 pts
		- Concello de Sandiás	10 pts
		- Concello de Sarreaus	10 pts
		- Concello de Trasmiras	10 pts
		- Concello de Vilar de Barrio	10 pts
		- Concello de Xinzo de Limia	0 pts
		1.3.1.- Parroquias de menos de 200 habitantes.	10 pts
		1.3.2.- Parroquias de entre 201 a 400 habitantes.	8 pts
		1.3.3.- Parroquias de entre 401 a 600 habitantes.	6 pts
		1.3.4.- Parroquias de entre 601 a 800 habitantes.	4 pts
		1.3.5.- Parroquias de entre 801 a 1000 habitantes.	2 pts
		1.3.6.- Parroquias de máis de 1000 habitantes.	0 pts
		Núcleos ou entidades de poboación	10 pts
		1.3.1.- Parroquias de menos de 200 habitantes.	10 pts
		1.3.2.- Parroquias de entre 201 a 400 habitantes.	8 pts
		1.3.3.- Parroquias de entre 401 a 600 habitantes.	6 pts
		1.3.4.- Parroquias de entre 601 a 800 habitantes.	4 pts
		1.3.5.- Parroquias de entre 801 a 1000 habitantes.	2 pts
		1.3.6.- Parroquias de máis de 1000 habitantes.	0 pts
		Outros criterios xeográficos	10 pts
		1.4.1.- Lugares con máis de 15 Km de distancia a súa capitalidade municipal	10 pts
		1.4.2.- Lugares entre 12 e menos de 15 Km de distancia a súa capitalidade municipal	9 pts
		1.4.3.- Lugares entre 9 e menos de 12 Km de distancia a súa capitalidade municipal	8 pts
		1.4.4.- Lugares entre 6 e menos de 9 Km de distancia a súa capitalidade municipal	7 pts
		1.4.5.- Lugares entre 3 e menos de 6 Km de distancia a súa capitalidade municipal	6 pts
		1.4.6.- Lugares con menos de 3 Km de distancia a súa capitalidade municipal.	5 pts

Características do promotor	10 pts	Colectivo promotor do proxecto (mulleres, discapacitados, mozos/as, desempregados)	8 pts
		2.1.1.- Discapacitados.	2 pts
		2.1.2.- Mulleres e Maiores	2 pts
		2.1.3.- Mozos/as (entre 16-35 anos de idade).	2 pts
		2.1.4.- Desempregados (acreditando un mínimo de 1 ano)	2 pts
		Promoción da lingua galega	2 pts
Incidencia no emprego	25 pts	Creación de emprego neto	13 pts
		Incidencia de emprego (colectivos sociais)	12 pts
		3.1.2.1.- 70% de mulleres empregadas no proxecto	6 pts
		3.1.2.2.- 60% de mozos/as empregados no proxecto	5 pts
		3.1.2.3.- 20% de inmigrantes empregados no proxecto	2 pts
		3.1.2.4.- 20% do colectivo de etnia xitana empregados	2 pts
		3.1.2.5.- 20% de discapacitados empregados	3 pts
Impacto sobre o territorio	25 pts	Capacidade de arrastre do proxecto	13 pts
		4.1.1.- Actividades Preferentes: agricultura, artesanía e turismo.	6 pts
		4.1.2.- Transformación de Productos Agrícolas.	5 pts
		4.1.3.- Novas actividades económicas na zona, acreditada mediante certificación.	3 pts
		4.1.4.- Contía do Investimento do proxecto (superior aos 40.000 €).	2 pts
		4.1.5.- Fomento do Cooperativismo.	1 pts
		Incidencia Medioambiental	12 pts
		4.2.1.- Sectores determinantes: enerxías renovables, flora, fauna, conservación de hábitats, contribución á biodiversidade, xestión de recursos hídricos, reciclaxe de residuos.	6 pts
		4.2.2.- Prevención de incendios forestais.	6 pts
		4.2.3.- Impacto visual e paisaxístico.	6 pts

Proxectos non produtivos			
Situación xeográfica	40 pts.	Características económicas do concello	10 pts
		1.1.1.- Concellos cun IMRF menor ou igual ao 75% da media galega.	10 pts
		1.1.2.- Concellos cun IMRF maior do 75% e menor ou igual ao 85%.	7,5 pts
		1.1.3.- Concellos cun IMRF maior do 85% e menor ou igual ao 95%.	5 pts
		1.1.4.- Concellos cun IMRF maior do 95% e menor ou igual ao 100%:	2,5 pts
		1.1.5.- Concellos cun IMRF maior do 100%	0 pts
		- Concello de Baltar	5 pts
		- Concello de Os Blancos	10 pts
		- Concello de Calvos de Randín	5 pts
		- Concello de Porqueira:	10 pts
		- Concello de Sandiás:	7,5 pts
		- Concello de Sarreaus:	10 pts
		- Concello de Trasmiras	7,5 pts
		- Concello de Vilar de Barrio	7,5 pts
		- Concello de Xinzo de Limia	5 pts
		Características demográficas do concello	10 pts
		1.2.1.- Concellos cunha caída de poboación maior ou igual ao 10%.	10 pts
		1.2.2.- Concellos cunha caída de poboación maior ou igual ao 7,5% e menor do 10%.	8 pts
		1.2.3.- Concellos cunha caída de poboación maior ou igual ao 5% e menor do 7,5%.	6 pts.
		1.2.4.- Concellos cunha caída de poboación maior ou igual ao 2,5% e menor do 5%.	4 pts
		1.2.5.- Concellos cunha caída de poboación maior ou igual ao 0% e menor do 2,5%.	2 pts
		1.2.6.- Concellos que incrementan poboación.	0 pts
		- Concello de Baltar	8 pts
		- Concello de Os Blancos	8 pts

		- Concello de Calvos de Randín	10 pts
		- Concello de Porqueira	4 pts
		- Concello de Sandiás	10 pts
		- Concello de Sarreaus	10 pts
		- Concello de Trasmiras	10 pts
		- Concello de Vilar de Barrio	10 pts
		- Concello de Xinzo de Limia	0 pts
		Núcleos ou entidades de poboación	10 pts
		1.3.1.- Parroquias de menos de 200 habitantes.	10 pts
		1.3.2.- Parroquias de entre 201 a 400 habitantes.	8 pts
		1.3.3.- Parroquias de entre 401 a 600 habitantes.	6 pts
		1.3.4.- Parroquias de entre 601 a 800 habitantes.	4 pts
		1.3.5.- Parroquias de entre 801 a 1000 habitantes.	2 pts
		1.3.6.- Parroquias de máis de 1000 habitantes.	0 pts
		Distancia a súa capitalidade municipal	10 pts
		1.4.1.- Lugares con máis de 15 Km de distancia a súa capitalidade municipal	10 pts
		1.4.2.- Lugares entre 12 e menos de 15 Km de distancia a súa capitalidade municipal	9 pts
		1.4.3.- Lugares entre 9 e menos de 12 Km de distancia a súa capitalidade municipal	8 pts
		1.4.4.- Lugares entre 6 e menos de 9 Km de distancia a súa capitalidade municipal	7 pts
		1.4.5.- Lugares entre 3 e menos de 6 Km de distancia a súa capitalidade municipal	6 pts
		1.4.6.- Lugares con menos de 3 Km de distancia a súa capitalidade municipal.	5 pts
Características do promotor / ámbito de actuación	20 pts.	Priorización de Proxectos promovidos por entidades públicas e cun ámbito de actuación supramunicipal	18 pts
		2.1.1.- Proxectos nos que participan 5 ou máis concellos.	18 pts
		2.1.2.- Proxectos nos que participan 3 ou 4 concellos.	10 pts
		2.1.3.- Proxectos nos que participan 2 concellos.	8 pts

		2.1.4.- Proxectos presentados por 1 concello	0 pts
		Colaboración supramunicipal por empresas privadas. implicación colectivos desfavorecidos	18 pts
		2.2.1.- Incidencia do proxecto a nivel supramunicipal.	9 pts
		2.2.2.- Peso na entidade promotora de colectivos desfavorecidos (máis do 25% dos integrantes).	6 pts
		2.2.3.- Implicación no proxecto de varias entidades.	3 pts
Impacto sobre o territorio	40 pts.	Promoción da lingua galega	2 pts
		Poboación beneficiada co Proxecto e incidencia sobre a mellora da súa calidade de vida	10 pts
		3.1.1.- Programas que melloren a calidade de vida da poboación no ámbito da aldea.	10 pts
		3.1.2.- Programas que melloren a calidade de vida da poboación no ámbito municipal.	8 pts
		3.1.3.- Programas que melloren a calidade de vida da poboación no ámbito do GDR-14.	6 pts
		3.1.4.- Programas que melloren a calidade de vida da poboación xeral.	2 pts
		Potencialidade para favorecer o xurdimento de novas iniciativas empresariais e creación de emprego	10 pts
		3.2.1.- Iniciativas que creen emprego nas áreas de servizos da saúde; servizos do ocio; e servizos do medio ambiente.	10 pts
		3.2.2.- Iniciativas que creen emprego noutras áreas	4 pts
		3.2.3.- Outras iniciativas que consoliden e manteñan o emprego na Limia.	4 pts
		Contribución mitigar problemas medio ambientais	10 pts
		3.3.1.- Sectores determinantes: enerxías renovables, flora, fauna, conservación de hábitats, contribución	6 pts

		á biodiversidade, xestión de recursos hídricos, reciclaxe de residuos. 3.3.2.- Prevención de incendios forestais. 3.3.3.- Impacto visual e paisaxístico.	6 ptos 6 ptos
		Orientación social dos proxectos (igualdade, inclusión social)	10 ptos
		3.4.1.1.- Proxectos dirixidos especificamente a Discapacitados	4 ptos
		3.4.1.2.- Proxectos dirixidos especificamente á infancia, xuventude e terceira idade	2 ptos
		3.4.1.3.- Proxectos dirixidos especificamente á Mulleres	4 ptos
		3.4.1.4.- Proxectos dirixidos especificamente a colectivos en risco de exclusión social: persoas en proceso de rehabilitación	2 ptos
		3.4.2.1.- Proxectos que incorporen no seu desenvolvemento actuacións que promovan a igualdade de oportunidades entre o home e a muller	2 ptos

Fonte: AGADER.

2007-2013. GDR 15 AVINZA

En relación aos criterios de baremación establecidos polo **GDR 15 AVINZA** a súa distribución mostraba certas similitudes cos establecidos polo GDR 14 A Limia. Pola súa banda, o GDR 15 AVINZA ademais dos criterios de baremación que se detallan na seguinte táboa, estableceu uns criterios que era necesario superar para poder recibir subvención relacionados co carácter innovador dos proxectos e coa súa viabilidade económica e financeira.

Establécese unha prioridade alta (100% de intensidade de axuda) a proxectos vinculados a servizos sociais á poboación, tales como: centro de inclusión e emerxencia social, centros para persoas maiores e discapacitados, pisos tutelados, ou centros de día e vivendas comunitarias. Tamén se consideraron relevantes os proxectos destinados a favorecer melloras nos transportes e o

desenvolvemento de TICs. Con menor intensidade de axuda que os proxectos antes mencionados, o GDR 15 tamén dotou dunha prioridade media (financiamento ata un 70 %), a proxectos non produtivos relacionados coa recuperación do patrimonio natural e ambiental, centros de promoción e información turística e a rehabilitación de locais destinados a actos sociais. Outros proxectos non produtivos, como a creación e rehabilitación de parques, áreas recreativas, ludotecas, tamén tiveron un carácter prioritario (ata 50 % de intensidade).

O GDR 15 AVINZA estableceu unha contía máxima de axuda por proxecto de 250.000 €, tamén uns limiares máximos de subvencionalidad dependendo do tipo de proxecto, que se clasificaba da seguinte maneira:

- 40 % de subvención máxima para medidas produtivas no sector agrario,
- 50 % máximo para proxectos orientados ao aumento de valor dos montes,
- 50 % máximo para proxectos orientados ao aumento do valor engadido dos produtos agrarios e forestais,
- ata un 100 % para medidas orientadas a medidas medioambientales ou de mellora de contorna rural e ata un 50 % de axuda máxima a medidas orientadas á diversificación da economía rural e mellora da calidade de vida.

Táboa 12. Criterios de selección e baremación de proxectos 2007-2013 GDR 15 AVINZA

Proxectos produtivos			
Situación xeográfica	40 ptos.	Características económicas do concello	10 ptos
		Concello con IMRF comprendido no intervalo (0-84)	10 ptos
		Concello con IMRF comprendido no intervalo (85-89)	9 ptos
		Concello con IMRF comprendido no intervalo (90-99)	8 ptos
		Concello con IMRF comprendido no intervalo (+ 100)	0 ptos
		Características demográficas do concello	10 ptos
		Densidade de poboación entre (ata 49)	10 ptos
		Densidade de poboación entre (50 -59)	9 ptos

		Densidade de poboación entre (60 -69)	8 pts
		Densidade de poboación entre (+ de 70)	0 pts
		Núcleos ou entidades de poboación	10 pts
		Nº de habitantes ata 999	10 pts
		Nº de habitantes entre o intervalo (1000 – 2499)	8 pts
		Nº de habitantes => 2.500	0 pts
		Outros criterios xeográficos. Máximo 10 puntos.	10 pts
Características do promotor	10 pts.	Zonas de montaña 10 puntos	10 pts
		Espazos naturais protexidos Reserva da Biosfera Area de Allariz.	10 pts
		Distancia a grandes núcleos de poboación (1) Entre (mais de 10 km)	10 pts
		Distancia a grandes núcleos de poboación (1) Entre (de 4 a 10 km)	5 pts
	10 pts.	Colectivo promotor do proxecto (mulleres, discapacitados, mozos/as, desempregados)	5 pts
		2.1.1.- Discapacitados.	5 pts
		2.1.2.- Mulleres e Maiores	5 pts
		2.1.3.- Mozos/as (entre 16-35 anos de idade).	5 pts
		2.1.4.- Desempregados (acreditando un mínimo de 1 ano)	5 pts
Incidencia no emprego	25 pts.	Promoción da lingua galega	5 pts.
	25 pts.	Creación de emprego neto	15 pts
		Incidencia de emprego (colectivos sociais)	10 pts
	25 pts.	Nº de mulleres	5 pts
		Nº de persoas menores de 35 ou maiores de 45 anos	5 pts
		Nº de persoas con discapacidade (mínimo 33%)	5 pts
		Nº de persoas desempregadas inscritas na oficina de emprego	5 pts
	25 pts.	Capacidade de arrastre do proxecto	15 pts

Impacto sobre o territorio		35% mínimo dos inputs para a posta en marcha do proxecto, pertencentes ao territorio	7 pts
		Actividade de produción, transformación ou servizos agrarios (agrícola, forestal,gandeiro, ...)	8 pts
		Turismo (novos produtos, novos servizos ,,,)	7 pts
		Instalarse en edificacións a rehabilitar, mantendo as estruturas tradicionais	7 pts
		Recuperación do saber facer local	8 pts
		Incidencia Medioambiental	10 pts
		Uso de enerxías renovábeis ou de baixo consumo enerxético	10 pts
		Aproveitamento sostible dos recursos do territorio	10 pts
		Actividade en chan industrial	10 pts
		Contribución á prevención de lumes	10 pts
Proxectos non produtivos			
Situación xeográfica	40 pts.	Características económicas do concello	10 pts
		Concello con IMRF comprendido no intervalo (0-84)	10 pts
		Concello con IMRF comprendido no intervalo (85-89)	9 pts
		Concello con IMRF comprendido no intervalo (90-99)	8 pts
		Concello con IMRF comprendido no intervalo (+ 100)	0 pts
		Características demográficas do concello	10 pts
		Densidade de poboación entre (ata 49)	10 pts
		Densidade de poboación entre (50 -59)	9 pts
		Densidade de poboación entre (60 -69)	8 pts
		Densidade de poboación entre (+ de 70)	0 pts
		Núcleos ou entidades de poboación	10 pts
		Nº de habitantes ata 999	10 pts
		Nº de habitantes entre o intervalo (1000 – 2499)	8 pts
		Nº de habitantes => 2.500	0 pts
Outros criterios xeográficos. Máximo 10 puntos.	10 pts		
Zonas de montaña 10 puntos	10 pts		

		Espazos naturais protexidos Reserva da Biosfera Area de Allariz. Distancia a grandes núcleos de poboación (1) Entre (mais de 10 km) Distancia a grandes núcleos de poboación (1) Entre (de 4 a 10 km)	10 pts 10 pts 5 pts
Características do promotor / ámbito de actuación	20 pts.	Entidade	15 pts
		Entidade pública	10 pts
		Entidades privadas con peso específico (mínimo 25%) de mulleres, mozos/as e/ ou persoas con discapacidade Proxectos promovidos por entidades públicas, asociación ou colectivos cun ámbito de actuación supramunicipal ou, polo menos, por dúas entidades de dous concellos do territorio Implicación de varias entidades do mesmo concello no proxecto	10 pts 15 pts 5 pts
		Promoción da lingua galega	5 pts
Impacto sobre o territorio	40 pts.	Tipo de Poboación beneficiada	10 pts
		Servizos ou accións para a terceira idade, conciliación da vida familiar, integración social, infancia	6 pts
		Servizos para colectivos con discapacidade ou con dependencia	6 pts
		Actuación inexistente no concello, deberá demostrarse con certificado do concello.	10 pts
		Capacidade de arrastre do proxecto	15 pts
		35% mínimo dos inputs para a posta en marcha do proxecto, pertencentes ao territorio Actividade de produción, transformación ou servizos agrarios (agrícola, forestal, gandeiro, ...) Turismo (novos produtos, novos servizos ,,,)	7 pts 8 pts 7 pts 7 pts

		Instalarse en edificacións a rehabilitar, mantendo as estruturas tradicionais Recuperación do saber facer local	8 pts
		Incidencia Medioambiental	10 pts
		Uso de enerxías renovábeis ou de baixo consumo enerxético	10 pts
		Aproveitamento sostible dos recursos do territorio	10 pts
		Actividade en chan industrial	10 pts
		Contribución á prevención de lumes	10 pts
		3.3.1.- Sectores determinantes: enerxías renovables, flora, fauna, conservación de hábitats, contribución á biodiversidade, xestión de recursos hídricos, reciclaxe de residuos.	6 pts
		3.3.2.- Prevención de incendios forestais.	6 pts
		3.3.3.- Impacto visual e paisaxístico.	6 pts
		Orientación social dos proxectos (igualdade, inclusión social)	10 pts
		3.4.1.1.- Proxectos dirixidos especificamente a Discapacitados	4 pts
		3.4.1.2.- Proxectos dirixidos especificamente á infancia, xuventude e terceira idade	2 pts
		3.4.1.3.- Proxectos dirixidos especificamente á Mulleres	4 pts
		3.4.1.4.- Proxectos dirixidos especificamente a colectivos en risco de exclusión social: persoas en proceso de rehabilitación	2 pts
		3.4.2.1.- Proxectos que incorporen no seu desenvolvemento actuacións que promovan a igualdade de oportunidades entre o home e a muller	2 pts

Fonte: EDLP GDR 15 AVINZA

2007-2013. GDR 16 O Viero-Leboreiro

Do mesmo xeito que os outros GDR, o GDR 16 O Viero-Leboreiro establece unha intensidade de axuda en función da puntuación obtida, o que se traduce que en proxectos non produtivos a porcentaxe de subvencionalidade varía entre o 100% e o 40 %, dependendo de se a prioridade é alta, media ou baixa en función da puntuación obtida. Nos proxectos produtivos séguese o mesmo criterio de intensidade de axuda, pero con limiares de axuda inferiores, entre 45 % e 20 % de axuda.

Os criterios de baremación aseméllanse notablemente ao establecidos polo GDR 14 A Limia e o GDR 15 AVINZA, cabería destacar a importancia que lle dá o GDR á colaboración supramunicipal en proxectos non produtivos, así como aos criterios de innovación. Os criterios de baremación do GDR 16 O Viero-Leboreiro quedan recollidos na seguinte táboa.

Táboa 13. Criterios de selección e baremación de proxectos 2007-2013 GDR 16 O Viero-Leboreiro

Proxectos non produtivos			
Situación xeográfica	40 ptos.	Características económicas do concello referencia: IRMF do ano 2002)	10 ptos
		IRMF menos de 85	10 ptos
		IRMF entre 85 e menos de 50	8 ptos
		IRMF entre 50 e menos de 95	6 ptos
		IRMF entre 95 e 99	0 ptos
		Características demográficas do concello	10 ptos
		Envellecemento da poboación (IE) año 2008	5 ptos
		I.E. mais de 450,00	5 ptos
		I.E. entre 300,01 e 450,00	4 ptos
		I.E. entre 150,01 e 300,01	3 ptos
		I.E. < 150,00	2 ptos

		Variación da poboación entre os anos 200 e 2007	5 pts
		> -0,1	5 pts
		Mais de -0,05 a -0,1	4 pts
		Mais de -0,03 a -0,05	3 pts
		De -0,01 até -0,03	2 pts
		Núcleos ou entidades de poboación onde se realiza o proxecto	12 pts
		<100 habitantes	12 pts
		100 a 500 habitantes	10 pts
Características do promotor	20 pts.	501 a 1000 habitantes	8 pts
		1001 a 2499 habitantes	6 pts
		> 2499 habitantes	0 pts
		Outros criterios xeográficos.	8 pts
		Zonas de montaña o declarado Zonas	6 pts
		Tasas de desemprego (segundo datos IGE 2001 últimos municipalizados)	2 pts
		Promotores de carácter publico	16 pts
		Proxectos participados por 5 ou máis concellos	16 pts
Impacto sobre o territorio	40 pts.	Proxectos participados por 4 concellos	14 pts
		Proxectos participados por 3 concellos	12 pts
		Proxectos participados por 2 concellos	10 pts
		Proxectos promovidos por mancomunidades	14 pts
		Proxectos promovidos por consorcios	10 pts
		Promotores de carácter privado (acumulable)	16 pts
		Peso da entidade promotora de colectivos desfavorecidos (máis do 25 %)	12 pts
		Implicación no proxecto de varias entidades	4 pts
		Promoción da lingua galega	4 pts
		Poboación beneficiada co proxecto e incidencia sobre a mellora da calidade de vida	10 pts
		Acción ou servizo non existente no territorio GDR	10 pts
		Acción ou servizo non existente no territorio concello	8 pts
			6 pts